LENİN

DİN ÜZERİNE

LENİN

DİN ÜZERİNE

ser

LENİN

DİN ÜZERİNE

Ser Yayınevi : 7

GENEL DAĞITIM : **ANKARA DAĞITIM**
Bayındır Sok. 38/3
Yenişehir - Ankara
Tel : 17 53 39

Birinci Basım : **Kasım 1975**

Dizgi - Baskı - Cilt : **Ünal Matbaası - ANKARA**

V. İ. Lenin

●

DİN ÜZERİNE

●

Türkçesi :
Seçkin CILIZOĞLU

ser
yayınevi

Bu derleme, Progress Publishers tarafından **On Religion** adıyla yayınlanan İngilizce metnin 1971'de yapılan üçüncü basımından çevrildi.

Progress Publishers metninin çevirileri, Lenin'in, aynı yayınevi tarafından yayınlanan **Toplu Eserler**'inin İngilizce basımından alınmış ve Rusça basıma göre düzeltilmiştir.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM	I	SOSYALİZM VE DİN	9
BÖLÜM	II	RUS DEVRİMİNİN AYNASI OLARAK LEO TOLSTOY ...	17
BÖLÜM	III	İŞÇİ PARTİSİNİN DİN KONUSUNDAKİ TUTUMU	25
BÖLÜM	IV	SINIFLARIN VE PARTİLERİN DİN İLE KİLİSE KARŞISINDAKİ TUTUMLARI ...	42
BÖLÜM	V	MAKSİM GORKİ'YE	56
BÖLÜM	VI	MAKSİM GORKİ'YE	62
BÖLÜM	VII	EMEKÇİ KADINLAR BİRİNCİ GENEL KONGRESİNDEKİ KONUŞMA	67

BÖLÜM VIII PARTİ PROGRAM TASLAĞINDAN 71

BÖLÜM IX GENÇLİK DERNEKLERİNİN GÖREVLERİ 73

BÖLÜM X MİLİTAN MADDECİLİĞİN ÖNEMİ KONUSUNDA 96

BÖLÜM : I

SOSYALİZM VE DİN

Bugünkü toplum, tamamen geniş emekçi kitlelerin nufusunun ufak bir azınlığı; yani toprak sahipleri ve kapitalistler sınıfı tarafından sömürülmesi esası üzerine kurulmuştur. Bütün yaşamları boyunca kapitalistler hesabına çalışan «özgür» işçi lere sadece kazanç sağlayan kölelerin yaşamını sürdürmeye, kapitalist köleliğin günvenini ve sürekliliğini sağlamaya yetecek oranda geçim olanağı «tanındığından», bu toplum bir köle toplumudur.

İşçilerin ekonomik baskı altında olmaları, kaçınılmaz biçimde her türlü siyasal baskıya, toplumsal aşağılanmaya, kitlelerin ruhsal ve moral çöküntüsünün artmasına yol açar. İşçiler ekonomik kurtuluşları adına az ya da çok ölçüde siyasal özgürlük elde etmek için savaşabilirler. Ne var ki, kapital gücü yönetimden yokedilmedikçe ne oranda olursa

olsun elde edilecek siyasal özgürlük, işçileri yoksulluktan, işsizlikten ve baskıdan kurtaramayacaktır. Başkaları hesabına çalışmaktan, yerine getirilemeyen isteklerden ve yalnız bırakılmışlıktan yılmış halk kitleleri üzerine her yerde büyük ağırlıkla yüklenen ruhsal baskı biçimlerinden biri dindir. Doğaya yenik düşen ilk insanların tanrılara, şeytanlara, mucizelere ve benzeri şeylere inanmasına yol açışı gibi, sömürülen sınıfların sömürenlere karşı mücadeledeki yetersizliği de kaçınılmaz olarak ölümden sonra daha iyi bir yaşamın varlığına inanmalarına yol açar. Din, bütün yaşamı boyunca çalışan ve yokluk çekenlere, bu dünyada azla yetinmeyi, kısmete boyun eğmeyi, sabırlı olmayı ve öteki dünyada bir cennet umudunu sürdürmeyi öğretir. Oysa yine din, başkalarının emeği sırtından geçinenlere bu dünyada hayırseverlik yapmayı öğreterek, sömürücü varlıklarının ceremesini pek ucuza ödemek kolaylığını gösterir ve cennette de rahat yaşamları için ehven fiatlı bilet satmaya bakar. Böylelikle din, halkı uyutmak için afyon niteliğindedir. Din, sermaye kölelerinin insancıl düşlerini, insana daha yaraşan bir yaşam isteklerini içinde boğdukları bir çeşit ruhsal içkidir.

Ne var ki, köleliğinin bilincine varmış ve kurtuluşu için mücadeleye başlamış köle, kölelikten yarı yarıya çıkmış demektir. Fabrika endüstrisinin yetiştirdiği ve kent yaşamının aydınlattığı modern, sınıf bilinçli işçi, dinsel önyargıları bir yana atar, cenneti papazlara ve burjuva bağnazlarına bırakır ve bu dünyada kendisi için daha iyi bir yaşam elde etmeye çalışır. Bugünün proletaryası, din bulutuna karşı savaşta bilimden yararlanan ve işçileri bu

dünyada daha iyi bir yaşam adına kavga vermek için birleştirerek öteki dünya inancından kurtaran sosyalizmin yanında yer alır.

Din, kişinin özel sorunu olarak kabul edilmelidir. Sosyalistler, din konusundaki tavırlarını genellikler bu sözlerle belirtirler. Oysa herhangi bir yanlış anlamaya yol açmamak için bu sözlerin anlamı kesinlikle açıklanmalıdır. Devlet açısından ele alındığı sürece, dinin kişisel bir sorun olarak kalmasını isteriz. Ancak, Partimiz açısından dini kişisel sorun olarak göremeyiz. Dinin devletle ilişkisi olmaması, dinsel kurumların hükümete değin yetkileri bulunmaması gerekir. Herkes istediği dini izlemek ya da dinsiz, yani kural olarak bütün sosyalistler gibi ateist olmakta tamamen özgür olmalıdır. Vatandaşlar arasında dinsel inançları nedeniyle ayrım yapılmasına kesinlikle göz yumulamaz. Resmî belgelerde bir vatandaşın dininden söz edilmesine de son verilmelidir. Kiliseye ve dinsel kurumlara hiçbir devlet yardımı yapılmamalı, hiçbir ödenek verilmemelidir. Bunlar, devletten tamamen bağımsız, aynı düşüncedeki kişilerin oluşturduğu kurumlar niteliğinde olmalıdır. Ancak bu isteklerin kesinlikle yerine gelmesi halinde, kilisenin devlete Rus vatandaşların ise kiliseye feodal bağımlılıklarının sürdüğü, (bugüne kadar ceza yasalarımızda ve hukuk kitaplarımızda yer alan) engizisyon yasalarının varolduğu ve uygulandığı, insanları inançları ya da inançsızlıkları nedeniyle cezalandırdığı, insanların vicdan özgürlüğünü baltaladığı ve kilisenin şu ya da bu afyonlamasıyla hükümetten gelir ya da mevki sağladığı utanç verici geçmişe son verilebilir. Sosyalist proletaryanın modern devlet ve modern

kiliseden istediği, kilise ile devletin birbirlerinden kesinlikle ayrılmasıdır.

Rus devrimi, bu isteği siyasal özgürlüğün bir gereği olarak gerçekleştirmelidir. Polis yönetimli feodal otokrasiye bağlı memurların başkaldırısı, kilise çevresinde bile huzursuzluk, tedirginlik ve öfke yarattığı için din ve devleti ayırma isteğini gerçekleştirmek konusunda Rus devrimi özellikle elverişli bir ortamdadır. Rus Ortodoks din adamları her ne kadar cahilseler de, onlar bile Rusya'daki eski, orta çağa uygun düzenin yıkılmasıyla patlayan gümbürtüden uyandılar. Onlar bile özgürlük isteğinde birleşiyor, onlar bile bürokratik uygulamalara ve memur zihniyetine, «Tanrının hizmetkarları»nı zorla polise casusluk etirmek isteyenlere karşı çıkıyorlar. Biz sosyalistler, bu hareketi desteklemeli, kilisenin dürüst ve içten üyelerine doğru sonuca ulaşmaları konusunda yardımcı olmalı, onların özgürlük isteklerini sürdürmelerini sağlamalı ve kilise ile polis arasındaki ilişkiyi koparmalarını onlardan istemeliyiz. Ya içtenlikli ve dürüstsünüzdür, ki o zaman kilise ile devletin ve kilise ile okulun kesinlikle birbirlerinden ayrılmasından, dinin tamamen kişisel bir sorun olarak kabul edilmesinden yana olursunuz. Ya da özgürlük konusunda bu tutarlı istekleri benimsemezsiniz, ki o zaman da engizisyon geleleklerinin hâlâ tutsağı demeksinizdir; rahat memuriyetlerinize ve hükümet kaynaklı gelirlerinize bağlısınız demektir; silahınızın ruhsal gücüne inanmıyorsunuz ve devletten rüşvet almayı sürdürüyorsunuz demektir. O takdirde de bütün Rusya'daki sınıf bilinçli işçiler size amansız bir savaş açacaklardır.

Sosyalist proletaryanın partisi açısından, din kişisel bir konu değildir. Partimiz, işçi sınfının kurtuluşu adına bir araya gelmiş sınıf bilinçli, ileri savaşcıların toplandıkları bir yerdir. Böylesi bir birlik dinsel inanç biçiminde ortaya sürülen sınıf bilinci yoksunluğuna, bilgisizliğe ve geri kafalılığa kayıtsız kalamaz ve kalmamalıdır. Din diye tanımlanan ve halkın üzerine indirilen koyu sisle, sözlerimizi ve yazılarımızı kullanarak tamamen ideolojik silahlarla savaşabilmek için kilisenin kaldırılmasını istiyoruz. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisini, işçilerin her türlü dinsel uyutmacadan kurtulması adına mücadele etmek için kurduk. Bizim için ideolojik mücadele kişisel bir sorun değil, bütün Partinin, bütün proletaryanın sorunudur.

Madem ki durum böyledir, o halde Programımızda ateist olduğumuzu neden açıklamıyoruz? Hıristiyanların ve öteki dinlere inananların Partimize girmesini neden yasaklamıyoruz?

Bu soruya verilecek cevap, din sorununun burjuva demokratları tarafından ortaya konuluşu ile Sosyal Demokratlar tarafından ortaya konuluşu arasındaki ayırımı belirleyecektir.

Bizim Programımız tamamen bilimsel, dahası materyalist dünya görüşü temeli üzerindedir. Bu nedenle Programızın açıklanması demek, din sisinin gerçek tarihsel ve ekonomik kökenlerinin açıklanmasını da zorunlu kılacak demektir. Propagandamız kaçınılmaz olarak ateizm propagandasını, gerekli bilimsel yayımların yapılmasını, otokrat feodal hükümetin bugüne kadar yasakladığı ve kovuşturduğu yazıların Parti çalışmalarımızın bir dalı ha-

line getirilmesini de içermektedir. Bir zamanlar Engels'in Alman Sosyalistlerine verdiği öğüdü şimdi bizim izlememiz gerekebilir: Onsekizinci yüzyıl Fransız Aydınlanma dönemi düşünür ve ateistlerinin yazıları çevirilmeli ve geniş ölçüde yayılmalıdır.[1]

Ancak, hiçbir koşulda din sorununu burjuva radikal demokratlarının sık sık yaptığı gibi, soyut, ülkücü bir biçimde, sınıf mücadelesinden kopuk «entelektüel» bir sorun gibi ortaya koyma yanlışına düşmememiz gerekir. Aşırı baskı temeline oturan ve işçilerin eğitilmediği bir toplumda, dinsel önyargıların şadece propaganda yöntemleriyle yokedilebileceğini sanmak budalalık olur. İnsanlığın üzerindeki din boyunduruğunun, toplumdaki ekonomik boyunduruğun bir sonucu ve yansıması olduğunu akıldan çıkarmak burjuva dar görüşlülüğünden başka birşey değildir. Proletarya kapitalizmin karanlık güçlerine karşı kendi mücadelesiyle aydınlanmadıkça, ne kadar bildiri dağıtılırsa dağıtılsın, ne kadar söz söylenirse söylensin proletaryayı aydınlatmak olanaksızdır. Bizim açımızdan ezilen sınıfın; bu dünyada bir cennet yaratmak adına gerçek devrimci mücadelede birleşmesi, öteki dünya cenneti

(1) Sözü edilen yazı Diderot, Holbach Helvétius ve diğer Fransız düşünürleriyle ilgili «Flühtlings - Literatur» başlıklı yazıdır. Engels bu yazıda, «Fransız ruhunun gerek öz gerek biçim açısından en büyük başarısı olan ve o zamanki bilim düzeyi göz önünde tutulduğunda bugün bile çok yüksek düzeyde özü ve eşsiz biçimi olan onsekizinci yüzyıl Fransız materyalistlerinin yazılarının işçi kitlesi arasında yayılmasına önem verilmesi gerektiğini» yazmıştır.

konusunda proletaryanın görüş birliğine gelmesinden daha önemlidir.

İşte bu nedenle Programızıda ateist olduğumuzu belirtmiyoruz ve böyle davranmak zorundayız. İşte bu nedenle, eski önyargılarını henüz sürdüren proleterlerin partimize katılmalarını engellemiyoruz ve engellememek zorundayız. Biz her zaman bilimsel dünya görüşünü öğütleyeceğiz ve çeşitli «Hıristiyanlar»ın tutarsızlıklarıyla savaşacağız. Fakat bu hiçbir zaman, yeri olmadığı halde din sorununun birinci plana alınması demek değildir. Yine bu hiçbir zaman, gerçekten devrimci ekonomik ve siyasal mücadele güçlerinin üçüncü sınıf görüşler ya da anlamsız fikirler nedeniyle birbirlerinden kopmasına, siyasal önemlerini kaybetmesine, ekonomik gelişim karşısında bir yana itilivermesine göz yummamız da demek değildir.

Her yerde ve şimdilerde de Rusya'da reaksiyoner burjuvazi, gerçekten önemli, temel ekonomik ve siyasal sorunlardan, yani Rus prolateryasının devrimci mücadelede birleşmesiyle bugünlerde çözümlenmeye başlanmış olan sorunlardan kitlelerin dikatini uzaklaştırmak amacıyla din adına mücadeleyi kendine uğraş edinmiştir. Bugün kendini Kara-Yüzler kıyımlarında gösteren ve devrimci mücadeleyi bölmeyi amaçlayan bu reaksiyoner tutum, yarın çok başka ve çok ustalıklı biçimler alabilir. Biz, durum ne olursa olsun, bu reaksiyoner tutum karşısında serinkanlı, dirençli olacağız ve temelde olmayan ayrımların etkilemeyeceği bir öğretiyi, bilimsel dünya görüşünü ve proleter dayanışmasını öğreteceğiz.

Dinin devletten ayrılması açısından, devrimci proleterya dini gerçekten kişisel bir sorun durumuna getirmeyi başaracaktır. Ve ortaçağ kalıntısı küflenmiş görüşlerden arınmış bu siyasal düzende, proletarya, *din aldatmacasının gerçek kaynağı olan ekonomik köleliğin kalkması için açık ve yaygın mücadele verecektir.*

Novaya Zihn Sayı : 28
3.12.1905

Toplu Eserler (İng)
C. 10 S. 83 - 87

RUS DEVRİMİNİN AYNASI OLARAK LEO TOLSTOY

Büyük sanatçıyı, kesinlikle anlayamadığı ve kesinlikle uzak olduğu devrimle özdeşleştirmek, ilk bakışta tuhaf ve yapay görünebilir. Eşyayı doğru yansıtmayan bir aynaya ayna denilemez. Ne var ki, bizim devrimimiz fazlasıyla karmaşık birşeydir. Doğrudan doğruya devrimi yapan ve devrime katılan kitle içinde, ne olup bittiğini aynı biçimde anlayamamış ve olayların karşılarına çıkardığı gerçek tarihsel ödevlerinden aynı biçimde uzak kalmış çok sayıda toplum unsuru vardır. Üstelik, karşımızdaki gerçekten büyük bir sanatçı ise, o takdirde en azından devrimin temel yönlerinden birkaçını yapıtlarında yansıtmış demektir.

Legal Rus basını sayfalarını Tolstoy'un seksenінci doğum yıldönümüyle ilgili yazılar, mektuplar

ve yorumlarla doldurmakla birlikte, Tolstoy'un eserlerini Rus devriminin ve devrimi itici güçlerinin yapısı açısından incelemeye hiç yanaşmamaktadır. Bu basın tutumu kamuoyunu ikiyüzlülükle, hem de biri resmî, öteki liberal olmak üzere çifte ikiyüzlülükle, uyutmaya yöneliktir. Resmî ikiyüzlülük dediğimiz şey, dün aldıkları buyruk üzerine Leo Tolstoy'u yıpratmaya, bugün ise onu bir vatansever olarak göstermeye çalışan ve böylelikle Avrupa'nın gözünde itibar kazanmak isteyen kiralık kalemlerin ikiyüzlülüğüdür. Bu satılıkların yazıları karşılığında para aldıkları herkesin bildiği bir gerçektir. Bu nedenle de kimseyi kandıramazlar. Çok daha ustalıklı, bu nedenle de çok daha zararlı ve tehlikeli olan, liberal ikiyüzlülüktür. *Rech*'in[2] kadet[3] Balalaykin'lerini[4] okuyan biri, onların Tolstoy'a besledikleri sevgi ve yakınlığın mutlak ve içten olduğunu sanır. Oysa onların «Tanrıyı arayan büyük adam» yolundaki çok hasaplı ve abartmalı sözleri baştan sona yalandır; çünkü hiçbir Rus liberali ne Tolstoy'un tanrısına inanır, ne de Tolstoy'un mevcut düzeni eleştirisini kabul eder. Rus liberali, siyasal sermayesini arttırmak, ulus çapında bir muhalefet lideri gibi görünmek için popüler biriyle bağ-

(2) Rech (Söylev) Meşruiyetçi Demokrat Partinin merkez organı.

(3) Kadet - Rus liberal monarşist burjuvazi'inin ana partisi olan Meşruiyetçi Demokrat Partinin üyeleri. Bunlar Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra karşı devrimci burjuvaziye ve toprak ağalarına yardım ederek, Sovyet iktidarına karşı silahlı mücadeleyi örgütlediler.

(4) Balalaykin - Saltykov - Shechedrin'in bir eserindeki liberal, serüvenci ve yalancı bir kişilik.

lantı kurar; «Tolstoyizm»in çelişkilerinin nedeni nedir ve bunlar devrimimizin hangi kusurlarını ve zayıf noktalarını dile getirmektedir?» sorusunu yaltaklanmalar ve laf kalabalığı içinde *boğmaya* çalışır.

Tolstoy'un eserlerindeki, görüşlerindeki, dotrinlerindeki ve ekolündeki çelişkiler gerçekten çarpıcıdır. Bir yanda karşımızda sadece Rus yaşamının eşsiz görüntülerini çizmekle kalmayıp, aynı zamanda dünya edebiyatına birinci sınıf katkıda bulunmuş bir büyük sanatçı var. Öte yandan ise, İsa'ya saplanmış bir toprak ağası. Bir yanda toplumdaki aldatmacalara ve ikiyüzlülüğe karşı son derece güçlü, atak ve içten protestolar yağdıran bir kişi. Öte yanda dövüne dövüne «Ben günahkar bir adamım, ama ahlakımı düzeltmeye çalışıyorum, nefsimi terbiye ediyorum; artık hiç et yemiyor, sadece lapa yiyorum» diyen tükenmiş, ağlamaklı, histerik bir Rus aydını. Bir yanda kapitalist sömürünün amansız eleştirisi, hükümet yolsuzluklarının adalet mekanizması ve devlet yönetimindeki gülünçlüklerin açığa vurulması, uygarlığın aşamları, zenginlerin daha zengin olması ile yoksulların daha yoksul olması, emekçi kitlelerinin sefaleti arasındaki çelişkilerin ortaya konulması. Öte yanda «kötüye karşı şiddete başvurma» diyen bir boyun eğme öğretisi. Bir yanda en somut gerçekçilik, bütün maskelerin sıyırılıp atılışı. Öte yanda yeryüzündeki en itici şeylerden biri yani din öğretisi, resmen atanmış papazların yerine iman gücüyle çalışacak papazların getirilmesi isteği, yani en göz boyayıcı, bu nedenle de en iğrenç din adamlarının yerleştirilmesi isteği. Gerçekten de;

Yoksulsun, yine de zengin,
Güçlüsün, yine de zayıf
Anavatan Rusya![5]

Bu çelişkiler nedeniyle, Tolstoy'un ne işçi sınıfı hareketini ve işçi sınıfının sosyalizm mücadelesindeki rolünü, ne de Rus devrimini anlamasının olanaksız olduğu tartışma götürmez. Ne var ki, Tolstoy'un görüş ve doktrinlerindeki çelişkiler rastlantısal değildir. Bunlar ondokuzuncu yüzyılın son otuz yıllık döneminde Rusya'daki yaşam koşullarının çelişkilerini yansıtır. O dönemde kölelikten daha yeni kurtulan ataerkil kır kesimi, gerçekte sömürülmek ve talan edilmek üzere kapitalistlere ve vergi tahsildarlarına kalmıştı. Köy ekonomisi ve köy yaşamının eski temelleri, yüzyıllar boyunca ayakta durmuş olan temelleri olağanüstü hızla param parça edilmişti. Tolstoy'un görüşlerindeki çelişkiler, bugünkü işçi sınıfı hareketi ve sosyalizm açısından değerlendirilmemelidir (kuşkusuz böyle bir değerlendirme de gerekir, ama yeterli olmaz), bu çelişkiler, gelişmekte olan kapitalizme karşı, topraklarını kaybeden kitlelerin çökmesine karşı yapılan protesto açısından —yani Rus kır kesiminden gelmesi gereken protesto açısından değerlendirilmelidir. Tolstoy'u insanlığın kurtuluşu için yeni çözümler bulmuş bir peygamber gibi görmek anlamsızdır— işte bu nedenle Tolstoy doktrininin en zayıf yönünü doğmalaştırma çabasındaki yabancı ve Rus «Tolstoycular»ın sözünü bile etmeye değmez. Tolstoy, Rusya'da burjuva devriminin yaklaşmakta olduğu dönemde milyonlarca Rus köylüsünde doğan duygu ve düşüncelerin sözcüsü olarak büyüktür. Görüşlerinin toplamı bir bütün ola-

(5) N.A. Nekrasov'un «Rusya'da Kim iyi Yaşar» şiirinden

rak ele alındığında, devrimimizin belirgin özelliklerini bir *köylü* burjuva devrimi olarak dile getirdiği için tolstoy özgündür. Bu açıdan bakılınca, Tolstoy'un görüşlerindeki çelişkiler, köylülerin devrimimizde tarihsel rollerini oynarken içinde bulundukları çelişkili koşulların gerçekten aynası niteliğindedir. Bir yanda yüzyıllar boyu sürmüş olan feodal baskı ve yıllarca giderek hızlanan Reform-sonrası yoksullaşma, öfke, nefret ve umutsuz bir kararlılık birikimi yaratmıştır. Devlete bağlı kiliseyi, toprak ağalarını ve toprak ağalarının hükümetini silip süpürme, toprak mülkiyetinin bütün eski biçim ve yollarını ortadan kaldırma, toprakları kurtarma, polis devletinin yerine özgür ve eşit, az gelirli köylülerden oluşan bir topluluk getirme isteği, köylülerin devrimimizde attıkları her tarihsel adımın çıkış noktası olmuştur. Tolstoy'un mesajı, görüş «sistemi»nin kimi zaman tanımlandığı gibi soyut «Hıristiyan anarşizmi»nden çok, köylülerin bu özlemine uyar.

Öte yanda, yeni yaşam biçimleri özleyen köylüler, bu yaşamın ne olacağı özgürlüğün hangi mücadeleyle kazanılacağı, bu mücadelede kimlerin lider olacağı, burjuvazinin ve burjuva aydınlarının köylü devrimine karşı ne tutumda oldukları, toprak ağalığını kaldırmak için çarlığın devrilmesinin neden gerekli olduğu konularında çok üstün körü, yarı dinsel fikirlere sahiptiler. Köylünün bütün geçmiş yaşantısı, ona toprak ağasından ve memurdan nefret etmeyi öğretmiş, ama bu sorunların cevabını nerede arayacağını öğretmemişti. Devrimimiz sırasında köylünün azınlıkta kalan bir kesimi gerçekten kavga verdi, bu amaç için gerçekten örgütlendi ve gerçekten çok küçük bir bölümü düşmanlarını ortadan kaldırmak, çarın uşakları ile toprak ağalarının bekçile-

rini yoketmek için silaha davrandı. Köylülerin çoğunluğu ise ağladı ve dua etti, düşler kurdu, rica mektupları yazdı, «ricacılar» yolladı - bu davranışlar Tolstoy'a oldukça yakındır. Ve bu tür durumlarda her zaman olduğu gibi, politikadan böylesine Tolstoy'vari kopmanın, politikayı Tolstoyvari inkâr etmenin politikaya karşı kayıtsız ve anlayışsızlık duymanın etkileri, sınıf bilincine varmış devrimci proletaryanın izinden çok ufak azınlıkta bir köylü grubunun gitmesine karşı, çoğunluğun Kadet denilen disiplinsiz, serkeş burjuva aydınlarına av olması...

Trudoviklerin[6] toplantısından Stolypin'in bekleme odasına seğirtmesi ve askerler tarafından tekme yiyip sokağa atılana dek yalvarıp yakarması, uzlaşması ya da uzlaşmaya söz vermesi biçiminde sonuçlandı. Tolstoy'un fikirleri, köylü devrimimizin güçsüzlüğünü, kusurlarını yansıtan, ataerkil kırsal kesimin gevşekliğini ve «girişim sahibi mujiklerin» korkaklığını aktaran bir aynadır.

1905 - 1906'da askerlerin ayaklanışını ele alalım. Toplumsal yapı açısından, devrimimizde savaşan bu kişiler yarı köylü, yarı proleterdiler. Proleterler azınlıktaydı. Bu nedenle silahlı kuvvetler içindeki hareket, proletaryanın sanki bir el hareketiyle Sosyal-Demokrat nitelik kazanıveren eylemindeki gibi ulus çapında bir dayanışma, bir bütünleşme ve parti bilinci olduğunu göstermiyordu. Yine de, silahlı kuvvetler içindeki ayaklanmaların başında subay olmaması nedeniyle başarısızlığa uğradığı görüşünden

(6) Trudovikler - Köylüler ve Narodnik aydınlarından oluşan küçük burjuva demokratların Trudovik grubu - Duma'da temsilci

daha yanlış bir düşünce olamaz. Tam tersine, Narodnaya Volya[7] dan bu yana devrimin gösterdiği büyük ilerleme, «boz sürü»nün üstlerine karşı silahlı ayaklanmasıdır ve toprak ağalarıyla liberal subayları korkutan da onların bu bağımsız davranışı olmuştur. Sıra askeri, köylünün davasına yakınlık duymuş, toprak sözünü duyunca gözü ışımıştır. Silahlı kuvvetlerde otorite birkaç kere sıra askerlerinin eline geçmiş, ne var ki bu otorite kararlı biçimde kullanılamamıştır. Askerler bocalamışlar, birkaç gün içinde, kimi zaman da birkaç saat içinde, sevilmeyen bir subayı öldürdükten sonra tutuklanmış bulunan öteki subayları serbest bırakmışlar, otoritelerle müzakere masasına oturmuşlar, sonra da ya idam mangasının karşısına, ya idam sehpasının ilmeğine geçmişler, ya da yeniden boyunduruğa girmişlerdir— bu da oldukça Leo Tolstoy'a uygun bir gelişimdir! Tolstoy, birikmiş nefreti, daha iyi yaşam özlemini, geçmişten kurtulmak isteğini ve bunların yanı sıra olgunlaşmamış düşleri, siyasal toylukları, devrimci gevşekliği dile getirmiştir. Tarihsel ve ekonomik koşullar, gerek kitlelerin devrimci mücadelesinin kaçınılmaz başlangıcını, gerekse onların mücadeleye hazırlıksız oluşlarını ve ilk devrimci kampanyadaki yenilginin en ciddi nedeni olan Tolstoyvari kötünün karşısında direnmemek tutumlarını açıklamaya yeter.

Yenik düşen ordular iyi ders alır derler. Kuşkusuz devrimci sınıflar ancak çok kasıtlı bir anlam içinde ordularla karşılaştırılabilirler. Kapitalizmin

(7) Narodnaya Volya (Halkın İradesi) 1879'da otokrasiyi yıkmak amacıyla kurulan Narodnik teröristlerinin Partisidir. Bu parti 1885'lere kadar varlığını sürdürdü.

gelişmesi saatten saate değişmekte ve —feodal toprak ağalarıyla onların hükümetine duydukları ortak nefrette birleşen— milyonlarca köylünün devrimci-demokratik mücadeleye girişmeleri için gerekli koşulları yoğunlaştırmaktadır. Köylüler arasında alış veriş, piyasanın ağırlık kazanması, para gücünün artması, çağını doldurmuş ataerkilliği ve ataerkil Tolstoy ideolojisini giderek ortadan kaldırmaktadır. Devrimin ilk yıllarından ve kitlenin devrimci mücadeledeki ilk dönüşlerinden üzerinde hiçbir kuşkuya ve tartışmaya yer bırakmayacak bir kazanç sağlanmıştır. Bu kazanç, kitlelerin eski gevşekliğine ve yumuşaklığına indirilen manevî darbedir. Sınırlar belirgin olarak çizilmiştir. Sınıflar ve taraflar kesinlikle ayrılmıştır. Stolypin'in öğrettiği derslerin çekiç darbeleri altında ve devrimci Sosyal Demokratların sürekli ve şaşmaz ajitasyonu ile sadece sosyalist proletarya değil, köylünün demokratik kitlesi de kendi içinden Tolstoyizm dediğimiz tarihsel günahımıza daha az düşecek çelikleşmiş savaşçılar çıkaracaktır!

Proletary. Sayı: 35
11(24) Eylül 1908

Toplu Eserleri (İng)
C. 15 S. 202 - 209

BÖLÜM : III

İŞÇİ PARTİSİNİN DİN KONUSUNDAKİ TUTUMU

Duma'da[8] Synod[9] bütçesi görüşülürken Milletvekili Surkov'un yaptığı konuşma ve bu konuşmamı-

(8) Devlet Duması - 1905 devrim olaylarından sonra çarlık hükümetinin kabul etmek zorunda kaldığı temsilciler meclisi. Biçimsel olarak bir yasama örgütü olan Duma'nın gerçekte hiçbir yetkisi yoktu. Seçimler dolaylı, eşitsiz ve yereldi. İşçi sınıfları ile Rusya'ya yerleşmiş Rus olmayan vatandaşların seçim hakkı kısıtlıydı. İşçi ve köylülerin büyük bir kesimine ise hiç oy hakkı tanınmamıştı. 11 (24) Aralık 1905 tarihli seçim yasası uyarınca, bir toprak ağasının oyu 3 şehir burjuvasının, 15 köylünün ve 45 işçinin oyuna eşit sayılıyordu.
Birinci Duma (Nisan - Temmuz 1906) ve İkinci Duma (Şubat - Haziran 1907) çarlık hükümeti tarafından feshedildi. 3 Haziran 1907 darbesinden sonra, hükümet işçilerin, köylülerin ve şehir burjuvazisisinin seçim haklarını daha da kısıtlayan, Üçüncü

zın taslağı görüşülürken Duma grubumuzda yapılan tartışma, özellikle şu anda son derece önemli ve ivedi bir sorun ortaya çıkarttı. Bugün «toplum»un geniş çevrelerinde dinle ilintili herşey kuşkusuz büyük ilgi toplamakta ve bu konular işçi sınıfı hareketine yakın aydınlar ile belirli işçi çevrelerine de sızmaktadır. Bu nedenle Sosyal-Demokratlara düşen kesin görev din konusundaki tutumlarını kamuya açıklamaktır.

Sosyal Demokrasi dünya görüşünü bilimsel sosyalizm, yani Marksizm temeline dayar. Marx ve Engels'in çeşitli kereler tekrarladıkları gibi Marksizmin felsefî temeli, Fransa'daki onsekizinci yüzyıl maddeciliğinin ve Almanya'daki Feuerbach (ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısı) maddeciliğinin tarihsel geleneklerini benimsemiş olan, tamamen ateist ve dine karşı tavırdaki diyalektik maddeciliktir. Unutmayalım ki, Marx'ın taslak halindeyken okuduğu Engels'in *Anti-Dühring*'inin tamamı, maddeci ve ateist olan Dühring'i tutarlı bir maddeci olmamak ve din ile din felsefesine açık kapı bırakmakla suçlar. Yine unutmayalım ki, Engels, Ludwig Feurbach ile ilgili yapıtında[10], dini ortadan kaldırmak için değil de, yeniden canlandırmak, yeni, «yüceltilmiş» bir din kurmak için savaş açtı diye Feuerbach'a çatar. Din

(1907 - 1912) ve Dördüncü (1912 - 1917) Dumalarda toprak ağaları ile büyük kapitalistlerin oluşturduğu reaksiyoner blokun egemenliğini pekiştiren yeni bir seçim yasası çıkardı.

(9) (Synod) - Çarlık Rusya'sında Ortodoks Klisesini yöneten kuruluş

(10) Sözü edilen kitap Engels'in **Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu**'dur.

halkı uyutmak için kullanılan afyondur[11] Marx'ın bu sözü din konusundaki Marksist görüşün temel taşıdır. Marksizm bütün modern dinleri, kiliseleri ve her türlü dinsel örgütü, işçi sınıfının sömürülmesini ve ezilmesini savunmaya hizmet edecek birer burjuva reaksiyon aracı olarak görür.

Engels aynı zamanda, Sosyal Demokratlardan «daha sol» ya da «daha devrimci» olmak isteyenlerin, dine savaş açarcasına işçi partisinin programına ateist olduklarının konulması yolundaki çabalarını da sık sık suçlamıştır. Engels 1874'te Londra'da sürgünde yaşayan Blanquist[12] geçici Komünardların ünlü manifestosundan söz ederken, onların dine savaş açmalarını budalalık olarak nitelemiş ve böylesi bir savaş açmanın dine karşı yeniden ilgi duyulmasını sağlamak ve dinin gerçekten ortadan kalkmasını engellemek için en iyi yol olduğunu belirtmiştir. Engels, Blanquistleri ezilen kitleleri din boyunduruğundan ancak emekçi kitlelerin mücadelesinin kurtaracağını proletaryayı en yaygın biçimde bilinçli ve devrimci uygulamaya sokarak kurtaracağını kavramamakla suçlamış ve dine savaş açılmasını işçi partisinin siyasal görevi olarak yorumlamanın anarşist safsatadan başka birşey olmayacağını belirlemiştir.[13] 1877'de Anti-Dühring'inde de, düşünür Dühring

(11) Bkz. Marx, **Hegel'in Sağ Felsefesinin Eleştirisine Katkı, Giriş** (Marx - Engels, Din Üzerine).

(12) Blanquistler - Louis Augusta Blanqui'nin izindeki Fransız sosyalistleri. Bunlar, «insanlığın proleter sınıf mücadelesi yoluyla değil, ufak bir aydın azınlığının tertibiyle ücret köleliğinden kurtulacağına» inanıyorlardı.

(13) Bkz. Engels, Flühtling - Literatur II. Das Programme der Blanquisten

in ülkücülük ve dine verdiği en ufak ödünlere karşı çıkan Engels, Dühring'in sosyalist toplumda dinin yasaklanması yolundaki sözde devrimci görüşünü de yerer.

Engels dine karşı böylesi savaş açmanın «Bismarck'ı geride bırakacak ölçüde Bismarck'cılık» yani Bismarck'ın dine (ünlü Kültür Savaşı-Kulturkampf, 1870'lerde Alman Katolik Partisine, «Merkez» partiye karşı polis kovuşturmasıyla) karşı giriştiği mücadeleyi boşuna tekrarlamaktan başka birşey olmadığını belirtmiştir. Bismarck bu mücadeleyle katoliklerin militan dinciliğini *uyarmaktan* ve gerçek kültür çalışmalarını zedelemekten öte bir yarar sağlamamıştır. Çünkü, siyasal bölünmelerden çok dinsel bölünmelere önem vermiş, işçi sınıfının ve öteki demokratik unsurların dikkatini sınıfsal ve devrimci mücadelenin ivedi görevlerinden çekerek, en yapay, en düzmece burjuva din karşıtlığına yöneltmiştir.

Engels sözüm ona ultra-devrimci Dühring'i Bismarck'ın saçmalığını bir başka biçimde tekrarlamak istediği için suçlarken, işçi partisinin proletaryayı örgütlemekte ve eğitmekte sabırlı davranabileceğini, böylelikle dine karşı savaş açmak gibi siyasal bir kumara girişmeksizin dinin giderek ortadan kalkmasını sağlayabileceğini belirtmiştir. Bu görüş, örneğin Cizvitlere özgürlük verilmesini, Almanya'ya girmelerine izin çıkarılmasını, herhangi bir dine karşı polis yöntemleri uygulanmasına son verilmesini savunan Alman Sosyal-Demokrasisinin özünü oluşturan ögelerden biri olmuştur. Erfurt Programın-

daki (1891)[14] ünlü «Din kişisel bir sorundur» maddesi, Sosyal-Demokratların bu siyasal taktiklerinin özetidir.

Bu taktikler artık gündelik olay durumuna gelmiş, Marksizmin ters yönde saptırılmasına, oportünizm yönünde saptırılmasına yol açmıştır. Erfurt Programındaki bu madde, biz Sosyal-Demokratlar için, parti olarak hepimiz için din kişisel bir sorundur biçiminde yorumlanmıştır. 1890'larda Engels bu oportünist görüşü doğrudan doğruya karşısına almaksızın, buna polemikle değil somut verilerle karşı çıkılması gerektiğini ileri sürmüştür. Örneğin kendisi bu karşı çıkışı, özellikle vurguladığı bir sözle, Sosyal-Demokratarın dini *devlet işleri açısından* kişisel bir sorun olarak aldıklarını, herhalde kendileri açısından, Marksizm açısından ve işçi partisi açısından soruna böyle bakmadıklarını söyleyerek belirlemiştir.[15]

Marx ve Engels'in din konusundaki sözlerinin görünürdeki tarihçesi budur. Marksizme savruk yaklaşımı olanlar, düşünemeyen ve düşünmeyecek olanlar için, bu tarihçe Marksist çelişkiler ve bocalamalar niteliğinde, «tutarlı» ateizm ile dinin ağzına sunulan «hazır lokmalar»ın bir karışımı, tanrıya karşı açılmış devrimci savaş ile dindar işçilerin gözünü boyamaya yönelen korkakça bir tavır, işçileri ürkütmekten çekinen bir tutum arasında bocalama ni-

(14) Erfurt Programı - Alman Sosyal - Demokrat Partisinin 1891 Ekiminde Erfurt Kongresinde benimsediği program

(15) Burada Marx'ın «Fransa'da İç Savaş» adlı risalesine yazdığı öndeyişe değiniliyor (Marx - Engels, Seçilmiş Yapıtlar, Cilt I, sf. 479)

teliğinde bir anlamsızlık örneğidir. Anarşist şamatacıların yazıları Marksizme bu yönde yapılmış çeşitli saldırılarla doludur.

Oysa Marksizme ciddi olarak yaklaşabilen, Marksizmin felsefî ilkeler ve uluslararası Sosyal Demokrasi deneyi üzerinde düşünebilen herkes, din konusundaki Marksist taktiklerin kesinlikle tutarlı olduğunu, Marx ve Engels tarafından özenle düşünülmüş bulunduğunu, bir takım cahillerin bocalama diye tanımladıkları tutumun gerçekte diyalektik maddeciliğin mutlak ve kaçınılmaz bir sonucu olduğunu hemen görecektir. Din konusunda Marksizmin görünüşteki «ılımlılığının» kimseyi ürkütmemek vb. endişeden doğduğunu düşünmek çok yanlış olur. Tam tersine bu konuda da Marksizmin siyasal çizgisi, felsefe ilkeleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Marksizm maddeciliktir. Böyle olduğu için de, konusunda en azından onsekizinci yüzyıl Ansiklopedistlerinin maddeciliği ya da Feuerbach'ın maddeciliği oranında kesin bir karşıtlığı vardır. Bu hiç kuşku götürmez. Ne var ki, Marx ve Engels'in diyalektik maddeciliği, Ansiklopedistlerin ve Feuerbac'ın maddeciliğini aşar, çünkü maddeci felsefeyi tarih alanında, toplum bilimleri alanında da uygular. Dinle savaşmalıyız— bu, *her türlü* maddeciliğin ve doğal olarak Marksizmin ABC'sidir. Ancak Marksizm, ABC'de donmuş kalmış maddecilik değildir. Marksizm daha ileri giderek şöyle der: Dinle *nasıl* savaşacağımızı bilmeliyiz, bunu yapabilmek için de inancın ve dinin kökenini kitlelere *maddeci bir biçimde* açıklamalıyız. Dinle savaş, soyut ideolojik öğütler çerçevesinde kalamaz, bu tür sınırlı öğüt-

lere indirgenmemelidir. Dinle savaş, dinin toplumsal kökenini ortadan kaldırmayı amaçlayan sınıf hareketinin somut uygulamasıyla bağlanmalıdır. Din etkisini neden en çok geri kalmış şehir proletaryası, yarı proletarya ve köylü kitlesi üzerinde göstermektedir? Burjuva ilerici aydınları, radikaller ve burjuva maddecileri bu soruya «cahil oldukları için» diye cevap verirler. O zamanda «kahrolsun din, yaşasın dinsizlik! Ateist görüşleri yaymak başlıca görevimizdir!» diye haykırmaya başlarlar. Marksistler ise bunun doğru olmadığını, aldatıcı bir görüş olduğunu, dar görüşlü burjuvaların fikri olduğunu söylerler. Bu görüş dinin kökenini yeterince açıklamaz, açıklar da, maddeci biçimde değil, ülkücü biçimde açıklar. Modern kapitalist ülkelerde bu kökler genellikle *toplumsaldır*. Bugün dinin en derine uzanan kolu, emekçi kitlelerin toplumsal ezikliği ve her gün her saat emekçilere en dayanılmaz acıları, savaş, deprem vb. doğal afetlerden çok daha beter kahırları çektiren kapitalizmin karanlık güçleri karşısındaki çaresizliğidir.

«Tarıları korku yarattı». Sermayenin kör —halk kitleleri tarafından önceden sezilemedeği için kör— gücünün korkusu yani proletaryanın ve ufak esnafın yaşamının her adımında «ansızın», «beklenmedik» ve «rastlantısal» bir yıkıntı, yok olma, yoksulluk, fahişelik, açlıktan ölmek gibi tehlikeler yaratan gücün korkusu, modern dinin kökenidir. Maddeciler, anaokulu düzeyinde kalmak istemiyorlarsa, öncelikle bunu hatırdan çıkarmamalıdırlar. Kapitalist düzenin ağır işi altında ezilen ve kapitalizmin kör, yıkıcı güçlerinin insafına bağlı olarak yaşamını sürdüren kitleler, dinin *bu* kökenine karşı

savaşmayı, *sermaye egemenliğinin* her türlüsüne karşı birlikte, örgütlü, planlı ve bilinçli bir savaş vermeyi kendi kendilerine öğrenmedikleri sürece, hiçbir eğitici kitap bu kitlelerin kafasındaki din inancını çürütemez.

Bu, dine karşı olan eğitici kitapların zararlı ya da gereksiz olması mı demektir? Hayır hiç de değil! Bu demektir ki Sosyal demokrasinin ateist propagandası, temel ödevine yani sömürülen *kitlelerin* sömürücülere karşı sınıf mücadelesini geliştirmek ödevine *bağlanmalıdır.* Diyalektik maddecilik ilkelerini, yani Marx ve Engels'in felsefesini yeterince incelememiş olanlar bu öneriyi anlayamazlar: (ya da en azından ilk bakışta kavrayamazlar). «Nasıl olur bu» derler. «Binlerce yıldır süregelen kültür ve ilerlemenin bu düşmanına (dine) karşı yürütülecek ideolojik propaganda, belirli görüşlerin öğretisi ve verilecek mücadele, sınıf mücadelesine, yani ekonomik ve siyasal alanda belirli amaçlara yönelik bir mücadeleye mi bağımlanacak?» derler.

Bu tür sözler, Marksist diyalektiğin kavranmamış olduğunu kesin kanıtlayan karşı çıkışlardır. Bu tür çıkışları yapanları şaşırtan çelişki, gerçek yaşamdaki gerçek bir çelişkidir. Yani uydurulmuş değil de, diyalektik olan çelişkidir. Kuramsal ateizm propagandası, yani proletaryanın belirli kesimlerindeki dinsel inancın yıkılması ile bu kesimlerin sınıf mücadelesinin başarısı, ilerlemesi ve koşulları arasında kesin bir ayrım yapmak demek, diyalektiğe aykırı düşünmek, göreceli ve değişken bir sınırı kesin bir sınıra dönüştürmek, gerçek yaşamda çözülmez biçimde bağlantılı olan birşeyi zorla birbirinden koparmak demektir. Bir örnek verelim. Diyelim ki, belirli bir bölgede ve belirli bir endüstri kesiminde

bulunan proletarya, biri sınıf bilinci oldukça gelişmiş ve kuşkusuz ateist olan Sosyal Demokratlar, ikincisi köyle ve köylülükle ilişkilerini henüz koparmamış olan, tanrıya inanan, kiliseye giden, hatta —bir Hıristiyan sendika örgütlemekte olan yerel papazın etkisindeki geri kalmış işçiler olmak üzere ikiye bölünmüş olsun. Yine diyelim ki, bu bölgedeki ekonomik mücadele bir grev sonucunu doğurmuş olsun. Bu durumda bir Marksiste düşen görev, grevin başarıya ulaşmasını herşeyin üzerinde tutmak, bu mücadelede işçilerin ateistler ve Hıristiyanlar olarak ikiye bölünmesine kesinlikle karşı çıkmak, bu tür herhangi bir bölünmeye engel olmaktır. Proletaryanın geri kalmış kesimlerini ürkütmek, seçimlerde sandalye kaybetmek vb. endişelerden değil, modern kapitalist toplum koşullarında Hıristiyan işçilerin Sosyal Demokrasiye ve ateizme dönmelerinde ateist propagandadan yüz kat daha etkili olacak sınıf savaşının gerçekten gelişmesi açısından bu gibi durumlarda ateist propaganda gereksiz ve zararlı olabilir. Böyle bir anda ve böyle bir ortamda ateist propaganda yapmak, işçilerin grevdeki tavırlarına göre değil de, dinsel inançlarına göre bölünmelerini isteyen papazların *ekmeğine yağ sürmek* demektir. Ne olursa olsun tanrıya savaş açılmasını isteyen bir anarşist, gerçekte papazlara ve burjuvaziye yardım ediyor demektir (ki anarşistler *uygulamada* her zaman burjuvaziye yardım ederler). Bir Marksistin madeci olması, yani dine karşı olması gerekir; ancak, bir diyalektik maddecinin dine karşı mücadeleyi soyut, kuramsal, değişmez bir biçimde değil de, *uygulamada* sürmekte olan ve kitleleri herşeyden iyi eğiten sınıf mücadelesinin somut temeline dayanarak yürütmesi gereklidir. Bir Marksist, so-

mut durumu bir bütün olarak gözlemlemeli, anarşizm ile oportünizm arasındaki (göreceli, değişken olan ama mutlak varolan) sınırı ayırt edebilmelidir. Bir Marksist hiç bir zaman ne anarşistlerin soyut, sözde kalan, gerçekte ise boş «devrimciliği»ne, ne de dinle mücadeleye sırt çeviren, bunun görev olduğu ğunu unutan, Tanrıya inanmayı kabullenen, davranışlarını belirlerken sınıf mücadelesini değilde kimseyi kırmamak inciltmemek «beni sokmayan yılan bin yaşasın» kuralını bozmamak endişesiyle davranan küçük burjuva ya da liberal aydınların oportünizmine aldanmamalıdır.

Sosyal Demokratların din konusundaki tutumlarıyla ilgili bütün sorunlar bu açıdan ele alınmalıdır. Örneğin bir papazın Sosyal Demokrat Partiye üye olup olamayacağı sorusu sık sık ortaya atılır ve bu soruya da genellikle Avrupa Sosyal Demokrat Partilerinin deneyi kanıt getirilerek belirsiz, kesinlikten uzak olumlu cevap verilir. Oysa Avrupa'daki deney, sadece işçi hareketine Marksist doktrin uygulanmasının değil, aynı zamanda Rusya'da bulunmayan özel tarihsel koşulların (bu koşullardan daha sonra ayrıntılı olarak söz edeceğiz) sonucu olmuştur. Bu nedenle, bu soruya kesinlikten uzak bir olumlu cevap vermek yanlış olur. Papazların Sosyal Demokrat Partiye üye olamayacakları da, olabilecekleri de kesinlikle söylenemez. Bir papaz gelip de, ortak siyasal çalışmamıza katılmak ister, Parti görevlerini dürüstçe yapar ve Parti programına karşı çıkmazsa, Sosyal Demokratların safına katılması olumludur. Çünkü bu durumda programımızın ruhu ve ilkeleri ile papazın dinsel inançları arasındaki çelişki sadece kendisini ilgilendiren bir olay, kişisel çelişkisi olacaktır. Üstelik bir siyasal örgüt, üye alır-

ken onların görüşleri ile kendi programı arasında bir uzlaşmazlık olup olmadığını araştırma durumunda değildir. Aslında böyle bir durum Rusya'da kesinlikle olanaksız olması yanı sıra, Batı Avrupa'da bile ender görülen, olağanüstü bir olaydır. Ama diyelim ki bir papaz Sosyal Demokrat Partiye üye oldu da, sonra Parti içinde din propagandası yapmaya kalkıştı işte o zaman parti onu kesinlikle ihraç edecektir. Bize düşen, sadece Tanrıya inancını sürdüren işçileri Sosyal Demokrat Partiye almak değil, özellikle bunları partiye kaydetmeye çalışmaktır. Onların dinsel inançlarına karşı çıkmamalıyız, ama onları kendi programımızın ruhuna uygun olarak eğitmek için, programımıza karşı etkin bir mücadeleye yol açmamak için bu tür işçileri saflarımıza kaydetmeliyiz. Parti *içinde* düşünce özgürlüğüne hak tanırız. Ancak bu özgürlük, gruplaşma özgürlüğüyle belirlenen sınırlı bir özgürlüktür. Yoksa Parti çoğunluğunun karşıt olduğu görüşleri yaymaya çalışanlara el verecek değiliz.

Bir başka örnek daha alalım. Sosyal Demokrat Partinin bütün üyeleri, hiçbir ayrım gözetmeksizin, «sosyalizm benim dinimdir» dedikleri için ve bu söze uygun görüşleri yaymaya çalıştıkları için eleştirilip kısıtlanmalı mıdır? Hayır! Bu durumda Marksizmden (bunun doğal sonucu olarak sosyalizmden) bir sapma olduğu tartışma götürmez, ne var ki bu sapmanın anlamı, göreceli önemi durumlara göre değişir. İşçilerle konuşan birinin, sözlerini daha iyi anlatmak, konuya daha kolay girmek, görüşlerini geri kalmış kitlelerin alışık oldukları çerçeve içinde aktarabilmek amacıyla bu tarzda konuşması bir olaydır.

Bir yazarın «Tanrı yaratmak»tan[16] ya da tanrı yaratan sosyalizmden (Lunacharski ve arkadaşları örneği) söz etmesi çok daha başka bir olaydır. Birinci örnekte herhangi bir kısıtlama, konuşmacının özgürlüğünü, «pedagojik» yönetmelerini seçme özgürlükğünü baltalayıcı bir tutum olduğu halde, ikinci örnekteki parti kısıtlaması gerekli bir davranış olur. Kimileri için «sosyalizm bir dindir» sözü, dinden sosyalizmden geçişin bir biçimidir, kimileri için ise sosyalizmden dine bir dönüşümdür.

Şimdi de Batıda «din kişisel bir sorundur» savının oportünist yorumuna yol açan koşulları ele alalım. Kuşkusuz buna yol açan koşullar bir bütün içinde, işçi sınıfı hareketinin çıkarlarını geçici çıkarlar adına feda etmek gibi oportünist davranışların tümüne yol açmış olan koşullardır. Proletaryanın partisi *devletin* dini kişisel bir sorun olarak belirlemesini ister, ancak halkın afyonu niteliğindeki dine, dinsel batıl inançlara karşı savaşı «kişisel sorun» olarak görmez. Oysa oportünistler sorunu saptırarak, Sosyal Demokrat Partinin dini kişisel bir sorun gibi yorumladığı izlemini uyandırmaya çalışırlar.

Din konusundaki konuşmayı tartışırken Duma'daki grubumuz tarafından açıklığa kavuşturulmamış olan bir başka durum da, oportünist saptırmalara ek olarak, Avrupa Sosyal Demokratlarının din konusundaki bugünkü aşırı kayıtsızlıklarına yol açan özel tarihsel koşulların da varlığıdır. Bu koşul-

(16) Tanrı yaratmak - 1905 - 1907 devriminin yenilgisinden sonra Bolşevik parti aydınlarının bir kesimi tarafından benimsenen ve Marksizme karşı olan ideolojik eğilim. Tanrı yaratıcılar, yeni, Sosyalist bir dinin kurulması görüşünü savunuyorlardı.

lar iki yönlüdür. Birincisi, dinle savaşmak görevi, tarihsel açıdan devrimci burjuvazinin görevidir ve Batıda burjuva demokrasisi, feodalizme ve orta çağ düzenine karşı giriştiği *kendi* devrimleri döneminde bu görevi büyük ölçüde yerine getirmiş (ya da engellemiştir.) Gerek Fransa'da, gerek Almanya'da burjuvazinin dinle savaşma geleneği vardır ve bu sosyalizmden (Ansiklopedistlerden ve Feurbach'tan) çok önce başlamıştır. Rusya'da ise, burjuva demokratik devrimimizin kendine özgü koşulları nedeniyle, bu görev de hemen hemen tümüyle işçi sınıfının o? muzlarına yüklenmiştir. Ülkemizdeki küçük burjuva demokrasisi (Narodnikler) bu konuda (Vekhi'de-[17]-yazan Kara Yüz Kadetler veya Kadet Kara Yüzler'in sandığı gibi) gereğinden fazlasını değil, Avrupa'da yapılmış olanla karşılaştırıldığında yeterinden çok daha azını yapmıştır.

Öte yandan, burjuvazinin dinle savaşma geleneği, Avrupa'da bu savaşın anarşistler (burjuvaziye şiddetle saldırmalarına karşın, aslında burjuva dünya görüşünün yanında yer aldıkları, Marksistler tarafından defalarca belirtilen anarşitler) tarafından *saptırılmasına* yol açmıştır. 1880'lerde Latin ülkelerinde anarşistler ve Blanquistler, Almanya'da (Dühring'in öğrencisi olan) Most ve onu izleyenler, Avusturya'da anarşistler, dine karşı savaşta devrimci söylevleri aşırılığa götürmüşlerdir. Şimdi ise Av-

(17) Vekhi - 1909'da bir grup karşı devrimci Kadet tarafından yayınlanan bir derleme. Bu derlemedeki yazılarda Rusya'daki kurtuluş hareketinin devrimci demokratik geleneği aşağılanmaya çalışılmış ve 1905 - 1907 devrimini bastırdığı için çarlık hükümetine teşekkür edilmiştir.

rupalı Sosyal Demokratların, anarşitlerle karşılaştırıldıklarında, işi öteki uca çekmelerine şaşmamak gerekir. Bunun nedeni anlaşılabilir ve belirli ölçüde hoş görülebilir. Fakat Rusya'daki Sosyal Demokratların Batının kendine özgü tarihsel koşullarını akıldan çıkarmaları doğru olmaz.

İki yönlü olduğunu belirttiğimiz koşulların ikinci yönü de şudur: Batıda, ulusal burjuva devrimleri sona erdikten *sonra,* az çok dinsel özgürlük sağlandıktan *sonra,* dine karşı demokratik savaş yürütme sorunu, burjuva demokrasinin sosyalizmle mücadelesi sırasında öylesine geri plana itilmiştir ki, burjuva hükümetleri *kasıtlı* olarak dine karşı sözüm ona liberal bir «saldırı» örgütleyerek kitlelerin dikkatini sosyalizmden uzağa çekmeye çalışmışlardır. Almanya'daki *Kulturkampf*'ın ve Fransa'da burjuva cumhuriyetçilerin dine karşı mücadelesi bu tür olaylardır. Burjuvazinin, işçi sınıfı kitlelerinin dikkatini sosyalizmden uzaklaştırmak amacıyla dine karşı giriştiği mücadele, bugün Batılı Sosyal Demokratların din savaşına «kayıtsız» duruma gelmelerine yol açmıştır. Bu da kolayca açıklanır ve anlaşılır bir olaydır, çünkü Sosyal Demokratlar burjuva din karşıtlığı ile Bismarkçı tutumun karşısında din savaşını sosyalizm mücadelesine *bağımlı* kılmak zorunda kalmışlardır.

Rusya'da ise koşullar oldukça başkadır. Proletarya bizim burjuva demokratik devrimimizin lideridir. Bu nedenle, ortaçağın tüm kalıntılarına ve bu arada eski resmî dine ve bunu canlandırma, yeniden biçimlendirme yolundaki tüm girişimlere karşı yürütülecek mücadeledeki ideolojik lider de proletaryanın partisi olmalıdır. Bu yüzden, Engels di-

nin kişisel bir sorun olduğunu *devletin* belirlemesi yerine, Sosyal Demokratların ve partilerinin bu beyanda bulunmalarındaki oportünizme çatarken oldukça ılımlı olmasına karşın, bu sapmanın Rus oportünistleri tarafından ithaline *yüz kat* daha sert karşı çıkardı.

Duma grubumuz, Duma kürsüsünden dinin halkın afyonu olduğunu açıklamak ve böylelikle Rus Sosyal Demokratlarının din konusundaki bütün sözlerine temel sağlamakla doğru davrandılar. İşi daha ileri götürüp, ateizm tartışmasının ayrıntılarına inmeleri gerekir miydi? Gerektiği kanısında değiliz. Böyle bir tutum, proleteryanın partisini din mücadelesini abartıyor durumuna düşürebilir, din konusunda burjuvazinin mücadelesi ile sosyalist mücadele arasındaki ayrımı gözden silebilirdi. Siyah Yüz Dumasındaki Sosyal Demokrat grubun ilk görevi başarıyla yerine getirilmiştir.

Sosyal Demokratların ikinci —ve belki de onlar için en önemli— görevi yani kilisenin ve din adamlarının işçi sınıfına karşı açılan savaşta Siyah Yüz hükümetini ve burjuvaziyi destekleyerek aldıkları sınıfsal tavrı kitlelere açıklamak görevi de başarıyla gerçekleştirilmiştir. Kuşkusuz bu konuda daha pek çok şey söylenilebilir. Sosyal Demokratlar da bundan sonraki konuşmalarında Yoldaş Surkov'un dediklerini nasıl geliştireceklerini de bileceklerdir. Surkov'un konuşması şimdiki haliyle de kusursuzdur ve bu konuşmayı bütün parti örgütlerinin yayması Partimizin kesin görevidir.

Üçüncü görev, Alman oportünistlerinin sık sık saptırdıkları «din kişisel bir sorundur» önerisinin *doğru* anlamını ayrıntılarıyla açıklamaktı. Ne yazık-

ki Yoldaş Surkov bunu yapmadı. Bu konuda Duma grubumuzun daha önceki çalışmalarında Yoldaş Belousov tarafından[18] bir yanlış yapılmış ve bu yanlış o zaman *Proletarya*'da da yansıtılmış olduğu için[19] yoldaş Surkov'un bu konuya değinmemiş olması üzücüdür. Duma grubundaki konuşmalar göstermektedir ki, ateizm tartışması, dinin kişisel sorun olması isteğinin doğru yorumlanması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bütün Duma grubunun yanlışı için sadece Yoldaş Surkov'u suçlayacak değiliz. Üstelik, bu noktada sorunu yeterince açıklığa kavuşturmadığımız ve Alman oportünistleri karşısında Engels'in tutumunu Sosyal Demokratlara yeterince anlatamadığımız için bütün Partinin suçlu olduğunu da itiraf etmek zorundayız. Duma gurubunda tartışma göstermektedir ki, bu sorun üzerinde Marx'ın öğretilerini hiçe saymak gibi bir tutum değil, tamamen bir yanlış anlama söz konusudur ve bu yanlışın grubun bundan sonraki konuşmalarında düzeltileceğine inanıyoruz.

Yoldaş Surkov'un konuşmasının bütünüyle kusursuz olduğunu ve bütün örgütler tarafından yayılması gerektiğini bir kere daha tekrarlıyoruz. Duma grubu bu konuşmayı tartışırken Sosyal Demokrat olarak görevini yerine getirdiğini göstermiştir. Grupla Partiyi daha yakınlaştırmak, grubun zor koşullarda çalışmalarını Partiye aktarmak ve parti ile

---

(18) Belousov'un Duma'da yaptığı «din bireyin özel sorunu olarak ele alınmalıdır» konulu konuşma sorunun böyle formüle edilişindeki yanlışa Proletarya'nın 28. sayısında (1908) değinildi.

(19) Proletarya - 1906 - 1909 yılları arasında yayınlanan illegal Bolşevik gazetesi.

Duma grubunun çalışmaları arasında ideolojik bütünlük sağlamak amacıyla, Duma grubundaki tartışmaların parti yayın organlarına daha çok yansıtılması dileğimizdir.

Proletary, sayı : 45
13 (26) Mayıs 1909

Toplu Eserler (İng)
C. 15, S. 402 - 413

SINIFLARIN VE PARTİLERİN DİN İLE KİLİSE KARŞISINDAKİ TUTUMLARI

Duma'da, Synod bütçesi, papazlıktan ayrılanların haklarının geri verilmesi ve Eski Müminler[20] konularındaki tartışmalar, Rusya,daki siyasal partilerin kilise ve dinle ilgili tutumlarını belirleyen önemli malzeme sağlamıştır. Synod bütçesi tartışmalarını çıkış noktası alarak (yukarda sözü edilen öteki tartışmalarla ilgili tutanaklar henüz elimize geçmedi), bu malzemeyi genel planda gözden geçirelim.

Duma görüşmelerinden çıkan ilk ve en belirgin sonuç, Rusya'da militan din adamlığının sadece varolduğu değil, giderek yayıldığı ve örgütlendiği gerçeğidir. 16 Nisan'da 'Piskopos Metrophanes şun-

(20) Eski Müminler- Rus Ortodoks Kilisesinden ayrılan

ları söylemiştir: «Duma çalışmalarımızın ilk adımları şu sonucu ortaya çıkarmıştır, halkın oylarıyla onurlandırılmış olan bizler, Duma'da parti bölünmelerinin üzerinde kalmalı ve dinsel görüş açısından her konuyu aydınlatacak bir din adamları grubu oluşturmalıyız. Bu ideal durumu gerçekleştirememiş olmamızın nedeni nedir? Bunun suçu, Duma sıralarını sizlerle birlikte paylaşanların (Kadetler ve «Sol» grupla birlikte paylaşanların), yani muhalefet milletvekilleri içindeki din adamlarını böyle bir grup oluşturmanın, bir din partisi kurmak anlamına geleceğini ilk ortaya atan ve bunun çok uygunsuz olacağını ilk ileri süren onlar oldu. Hiç kuşkusuz Rus Ortodoks din adamları arasında din siyaseti diye bir sorun yoktur. Hiçbir zaman böyle bir eğilimimiz olmamıştır. Biz ayrı bir grup oluşturmak isterken, tamamen ahlakî ve ruhanî nedenlerden hareket etmiştik. Oysa şimdi beyler, Sol milletvekilleri arasındaki kardeşlerimizin yarattığı karşıtlık sonunda ortaya bir bölünme çıkmıştır ve sizler de (Kadetler) bu yüzden bizi suçluyorsunuz.»

Piskopos Metrophanes, bilgisizlik kokan konuşmasında şöyle diyerek baklayı ağzından çıkarmıştır: Sol kanat, Duma'daki din adamlarını ayrı bir «ruhanî» (bu terim halkın gözünü boyamakta «din» «dinsel» sözünden daha elverişlidir kuşkusuz) grup oluşturmaktan vazgeçirdiği için suçludur.

Hemen hemen bir ay sonra, 13 Mayıs'ta Piskopos Eulogius, Duma'da «din adamları temsilcilerinin şu kararını» okumuştur: «Ortodoks Kilisesinin liderlik ve egemenlik çıkarları açısından, Eski Müminlere vaaz özgürlüğü tanınmasının, Eski müminler

cemaatlerinin yetkisizce işlev görmesinin, Eski Müminler grubundan olanlara papaz adı verilmesinin uygun olmayacağı Duma Ortodoks temsilcilerinin ezici çoğunluğunca kararlaştırılmıştır.» Rus papazlarının «salt ruhanî görüşlerinin» din siyaseti yapmaktan başka birşey olmadığı bu konuşmayla açık seçik ortaya çıkmıştır. Piskopos Eulogius'un adına konuşma yaptığı Duma Ortodoks temsilcilerinin «ezici çoğunluğu»nu oluşturanlar, Üçüncü Duma'daki 29 Sağ ve ılımlı Sağ papaz ile Oktobristlerden olan 8 papazdı.[21] Muhalefette olanlar ise herhalde İlericiler[22] ve barışçı yenilik[23] gruplarından olan 4 papazla Polonya -Litvanya grubundan bir papazdı.

Öyleyse Duma din temsilcilerinin ezici çoğunluğunun (buna Haziran-üçüncü Duma'da denilebilir).[24]

(21) Oktobristler- 1905 Kasımda kurulan Onyedi Ekim Birliği adındaki, kapitalistlerin monarşist partisi üyeleri. Partinin adı, çarın 17 Ekim 1905 tarihli Muhtırasını desteklediklerini belirtir. Bu bildiride Rusya'da medeni haklar ve özgürlükler tanınacağı açıklanmıştır. Oktobristlerin bütün çabası, büyük kapitalistlerle, mülklerini kapitalist anlayışla işleten toprak sahiplerinin çıkarlarını savunmak olmuştur. Oktobristler çarlık hükümetinin reaksiyoner iç ve dış politikasını desteklemişlerdir. Ekim Devriminden sonra Oktobristler, Kadetlerle birleşerek ve emperyalistlerden yardım alarak, Sovyet iktidarına karşı silahlı mücadeleye girmişlerdir.

(22) İlericiler- Rus liberal-monarşist burjuvazisinden bir grup. Bunlar Oktobristler ile Kadetler arasında bir noktadaydılar.

(23) Barışçı Yenilik Partisi- Büyük ticaret ve sanayi burjuvazisi ile toprak sahiplerinin oluşturduğu örgüt

(24) Hükümet 3 (16) Haziran 1907'de bir darbe yaptı. Bunun üzerine ikinci Duma ve Duma seçim yasası fesholundu. Üçüncü Duma 1907 Kasımında toplan-

«salt ahlakî» ve ruhani görüşleri nedir? Konuşmalardan birkaç alıntı aktaralım: «Bütün demek istediğim, bu reformlar (kilise reformları) konusundaki insiyatifin, kilisenin dışından, devletten ve kuşkusuz Bütçe Komisyonundan değil, kilisenin içinden gelmesi gerektiğidir. Ne de olsa, Kilise ilahî ve uhrevî bir kuruluştur, yasaları değişmez. Oysa, bildiğimiz gibi devletin ülküleri sürekli değişime uğrar» (Piskopos Eulogius, 14 Nisan). Konuşmacı «tedirginlik getiren bir tarihsel paralel» kurarak, II. Katerina döneminde Kilise mallarının devlete aktarılmasına değinmiştir. «Bu yıl Kilise gelirlerini devlet denetimi altına sokmayı öneren Bütçe Komisyonunun, gelecek yıl bu gelirleri Devlet Hazinesinde bloke etmek, sonra da bu gelirlerin idaresini kilise makamlarından devlet makamlarına aktarmak önerisinde bulunmayacağına kim güvence verebilir?.. Kilise kurallarına göre, bir Piskoposa Hıristiyanların ruhu emanet edilebildiğine göre, Kilise mallarının haydi haydi emanet edilmesi gerekir... Bugün karşınızda (Duma temsilcilerinin karşısında) ruhanî ananız olan kutsal Ortodoks Kilisesi, sadece halkın temsilcilerinin değil, manevî çocuklarının karşısında duruyor.» (aynı konuşmadan)

Bu düpedüz din siyaseti yapmaktır. Uhrevî ve ilahî olan nasıl dünyevî olanın üzerindeyse, Kilise de devletin üzerindedir. Kilise, devletin Kilise mallarını devlet denetimine vermesini bağışlayamamaktadır. Kilise egemen bir duruma gelmek istemektedir.

---

dı Yeni seçim yasası, işçi ve köylülerin zaten kısıtlı olan oy haklarını daha da kısıtladı. Duma'da Siyah Yüzler ile Kadetlerin egemenliği sağlandı

Kilisenin gözünde Duma temsilcileri, halkın temsilcisi olmaktan çok kilisenin «manevî çocuklarıdır». Bunlar Sosyal Demokrat Surkov'un adlandırdığı gibi papaz cübbesi içindeki memurlar değil, cübbeli *feodalistlerdir*. Üçüncü Dumadaki kilise temsilcilerinin çoğunluğu tarafından izlenen politikanın özü, kilisenin feodal ayrıcalıklarını savunmak, ortaçağ görüşlerini açıkça desteklemektir. Piskopos Eulogius da bu politikadan ayrı düşünülemez. Gepetsky de, bağışlanmaz bir «yanlış» olarak nitelediği «devlet denetimi»ne karşı çıkmıştır. (14 Nisan). Papaz Mashkevich şunları söylemiştir: «Kilise yaşamımızın dayandığı ve dayanması gereken tarihsel ve kutsal temelleri sarsmak, Rus Ortodoks Kilisesinin yaşamını ve çalışmalarını kutsal kitabın öngördüğü yoldan saptırıp Kilisenin gerçek prenslerini-piskoposları-havarilerden miras kalmış haklarından vazgeçerek dünya prenslerine devretme zorunda bırakacak bir yola sokmak isteyen Oktrobistler suçludur. Bu, bir başkasının malına ve Kilisenin hakları ile mülkiyetine tecavüz etmekten başka anlam taşımaz. Konuşmacı, bizi Kilise yaşamının kutsal düzenini yıkmaya sürüklüyor; Ortodoks Kilisesini ve bütün ekonomik işlevlerini, ülkemizin en aykırı unsurlarından, makbul olan ve olmayan din cemaatlerinden oluşan Duma'ya bağlamaya çalışıyor.» (14 Nisan).

Rus Narodnikleri ve liberalleri uzun süredir kendilerini rahatlatmak, daha doğrusu aldatmak için, Rusya da militan din siyasetçiliğine, «Kilise prenslerinin» dünyevî iktidarla mücadele etmesine vb. elverişli ortam olmadığı «kuramına» dört elle sa-

rılmışlardır. Bizim devrimimiz[25] öteki Narodnik ve liberal düşlerinden daha birçoğunu yıktığı gibi, bunu da çürütmüştür. Otokrasi hiç el sürülmeden, hiç bozulmadan sürdürüldükçe din siyasetçiliği de örtülü olarak sürmüştür. Her türlü gücü elinde tutan polis ve bürokrasi, genel planda sınıf mücadelesini ve özel olarak da «papaz cüppeli feodalistler» tarafından «ayak takımı»na karşı sürdürülen savaşı «sosyete»nin ve halkın gözlerinden gizlemiştir. Ne var ki, devrimci proletarya ile köylülerin feodalist otokrat rejimde açtıkları ilk gedik, gizlenmiş olanları ortaya çıkarmıştır. Proletarya ile demokrat burjuvazinin ileri unsurları siyasal özgürlükten, 1905 sonunda elde ettikleri kitleleri örgütleme özgürlüğünden yararlanmaya başlar başlamaz, reaksiyoner sınıflar da bağımsız örgütler kurmak istediler. Mutlak otokrasi döneminde, bunlar örgütlenmemişler ve pek fazla ortaya çıkmamışlardı. Bu davranışlarının nedeni de güçsüz oluşları değil, güçlü oluşları; örgütlenme ve siyasal mücadeleye girme yetenekleri olmayışı değil, o sıralarda bağımsız sınıf örgütüne gerek duymayışlarıydı. Rusya'da otokrasiye ve feodalistlere karşı bir kitle hareketinin olurluğuna inanmıyorlardı. Ayak takımını ezmek için kamçının yeterliği olduğu kanısıydaydılar. Ancak, otokraside açılan ilk gedikler, onu destekleyen ve ona gereksinen toplum unsurlarını açıkça ortaya çıkmak zorunda bıraktı. 9 Ocak olaylarını[26], 1905

(25) 1905 - 1907 devrimi

(26) 9 Ocak- St. Petersburg fabrikalarındaki işçiler karıları ve çocuklarıyla birlikte 9 Ocak 1905'te kışlık saraya yürüdüler, ve çara içinde bulundukları zor

grevini ve Ekim-Aralık[27] devrimini yaratabilen kitlelerle mücadelede sadece kamçının yeterli olmayacağı artık belirgindi. Bağımsız siyasal örgütler kurmak gerekti. Birleşmiş Soylular'ın[28] Siyah Yüzler'i[29] örgütlemesi ve son derece sorumsuz bir demagojiye girmeleri gerekti. «Kilise prenslerinin»-piskoposların-reaksiyoner din adamlarını bağımsız bir güç olarak örgütlemeleri gerekti.

Üçüncü Dumanın ve Rus karşı devriminde üçüncü Duma döneminin tipik özelliği, bu reaksiyoner güçlerin açıkça örgütlenmeye başlaması, ulus çapında yayılmaya koyulması ve özel bir «Siyah Yüz» burjuva «parlamentosu» kurulmasını istemesi olmuştur. Militan din siyasetçiliği gerçek yüzünü göstermiştir ve bundan böyle Rus Sosyal Demokrasisi, kiliseden yana olan ile olmayan burjuvazi arasındaki çatışmaların gözlemcisi olacak ve zaman zaman bu çatışmalarda yer alacaktır. Genel görevimiz proletaryayı, burjuva demokrasisinden ayrılabilecek

---

koşulları, haklardan yoksun olduklarını belirten bir dilekçe vermek istediler. Çarın emriyle, silahsız göstericiler üzerine ateş açıldı, bin kişiden fazla ölü, beşbinden yukarı yaralı ile çatışma sona erdi. Bu tutumu protesto amacıyla, bütün ülkede «kahrolsun Otokrasi» sloganıyla gösteriler ve grevler düzenlendi. Birinci Rus devrimi böylelikle başlamış oldu.

(27) 1905'te Rusya'da bir genel grev ve 1905 Aralık ayında Moskova'da silahlı ayaklanma oldu.

(28) Birleşmiş Soylular Konseyi- 1906'da kurulan feodal toprak sahiplerinin karşı devrimci örgütü

(29) Siyah Yüzler- Çarlık polisi tarafından devrimci eyleme savaş açmak için kullanılan monarşist çeteler. Bunlar devrimcileri öldürdüler, ilerici aydınlara saldırdılar ve Yahudi aleyhtarı kıyımlar düzenlediler.

nitelikte ayrı bir sınıf olarak birleştirmek ise, bu görevin bir yönü de Duma kürsüsü dahil her yerde, her türlü propaganda ve kışkırtma aracından yararlanmak, din siyasetçiliğine karşı sosyalistler ile burjuvaların tutumu arasındaki ayrımı kitlelere açıklamaktır.

Üçüncü Duma'da aşırı sağa, din adamlarına ve hükümete karşı çıkan Oktobristler ile Kadetler, burjuvazinin kilise ve din konusundaki tutumunu ortaya koymakla, bu görevimizi yerine getirmemizi kolaylaştırdılar. Şu sırada Kadetlerin ve ilericiler denilen grubun legal basını, Eski müminler sorununa özellikle eğilmekte, Kadetler kadar Oktobristlerin de Hükümete karşı tavır aldıklarını ve 17 Ekim'de[30] söz verilen «reform yolunu benimsediklerini» vurgulamaktadırlar. Bizi en çok ilgilendiren, bu sorundaki ilke, yani Demokratik Kadetler adını benimseyen unsurlar da dahil olmak üzere genel olarak burjuvazinin din ve kilise karşısındaki tutumudur. Görece-li olarak ikinci plandaki bir sorunun -yani Eski Müminler ile egemen kilise çatışması ve Eski Müminlere bağlı, hatta onlara bir bakıma ekonomik bağımlı bulunan Oktobristlerin *(Golos Moskvy'*nin Eski Müminler tarafından finanse edildiği söylenmektedir) davranışının temel sorunu, yani bir sınıf olarak burjuvazinin çıkarları ve politikası sorununu gözden kaybetmemize yol açtırmamalıyız.

Genel görüşleri açısından Oktobrist olan, fakat Oktobrist grubundan ayrılmış bulunan Kont Uva-

(30) 17 Ekim 1905'te, devrimden korkan çar, anayasa ve sivil haklar vaadeden bir bildiri yayınladı. Bu bildiri, işçileri aldatmaktan başka amaç gütmeyen bir siyasal dalavereydi.

rov'un konuşmasına göz atın. Sosyal Demokrat Surkov'dan sonra söz alan Kont Uvarov, bu sorunu, işçi temsilcisinin yaptığı gibi ilke açısından ele almayı reddetmekle konuşmaya başlamıştır. Uvarov sadece belirli kilise gelirleri ve harcamaları konusunda Duma'ya bilgi vermedikleri için Synod'a ve Başmemura[31] çatmaktadır. Oktobristlerin resmî sözcüsü olan Kamensky de bu soruna aynı açıdan yaklaşmakta (16 Nisan) ve «Ortodoks inancının güçlendirilmesi amacıyla» kiliseye bağlı mülkî taksimat sisteminin canlandırılmasını istemektedir. «Solcu Oktobrist» denilen Kapustin bu görüşü geliştirerek şunları söylemiştir. «Halkın yaşamına, kırsal kesimdeki yaşama bakacak olursak, acı bir gerçekle karşılaşırız: Din çökmektedir, halkın manevî ilkelerinin tek ve en büyük dayanağı yıkılmaktadır... Günah kavramının, vicdanın yerini ne alabilir? Hiç kuşkusuz bunların yerine sınıf mücadelesi ve şu ya da bu sınıfın hakları kavramları getirilemez. Bu, günlük yaşamımıza kök salmış trajik bir anlayıştır. Bu nedenle, eğer din ahlakın temeli olarak yaşayacaksa, bütün halkın erişebileceği bir noktada olacaksa, o zaman bu dini yayanlara yetki tanınmalıdır...»

Karşı devrimci burjuvazinin sözcüsü, dinin yetersiz ve eskimiş olduğunu görerek, Kilisenin otoritesini *düşüren* «cüppeli memurların» egemen sınıflarına verdiği zararı görerek, dini güçlendirmek, dinin kitleler üzerindeki etkisini arttırmak istemektedir. Oktobrist sözcü, kilisenin kitleler üzerindeki *etkisini çoğaltmak,* halkın gözünü boyamak için artık

(31) Başmemur- Synod'un başındaki yönetici

eskimiş, yıpranmış yöntemlerin yerine daha geliştirilmiş yöntemler getirmek amacıyla polisin ve din adamlarının giriştiği aşırılıklara karşı çıkmaktadır. Polis dini kitleleri sersemletmek için artık yeterli değildir, bize özerk kilise bölgelerinde etkin olabilecek daha gelişmiş, daha çağdaş, daha ustalıklı bir din gerekir- işte sermayenin otokrasiden isteği budur.

Kadet Karaulov da bu görüşe *tamamen* katılmaktadır. («evrim» geçirerek Narodnaya Volya'dan Sağcı kadetlere geçen) Bu liberal, kilisenin yetkilerini ve etkilerini kısıtlamayı «halk kitlelerini Kiliseyi kurmaktan uzaklaştırmak» biçiminde yorumlamakta ve «Kilisenin ulusal ahlak ve törelerden yoksun bırakılışına» şiddetle karşı çıkmaktadır: Kitlelerin «imanlarını kaybetmelerini» *allak bullak edici* bir olay olarak nitelemektedir. Menshikov gibi Karaulov da, «Kilisenin öz değerinin yok edildiğini ve bunun sadece Kilisenin davasına değil, devlete de zarar vereceğini» belirtmektedir. Fazlasıyla ateşli Eulogius'un «Kilise uhrevîdir, değişmezdir, bu nedenle kiliseyi politikayla bağlamak olanaksızdır» yolundaki ikiyüzlü sözlerini «altın sözcükler» olarak tanımlamaktadır. Kilise ile Siyah Yüzler'in *sadece ve sadece* «Kilisenin gücünü bugünkünden daha çoğaltmak, yüce ve kutsal görevini sevgi ve özgürlüğe dayanan Hıristiyan ruhuyla yerine getirmesini» sağlamak nedeniyle ittifak kurmalarına karşı çıkmaktadır.

Yoldaş Belousov, Karaulov'un bu «lirik sözleri»ne Duma kürsüsünden gülmekle çok iyi yapmıştır. Ancak, bu tür alay etmek yeterli değildir. Ka-

detlerin görüşünün, Oktobristlerle özdeş olduğu ve bu görüşün, halkı geçmişte yaşayan papazların aldatmacasından daha geliştirilmiş yöntemlerle dinsel afyonlamaya sokmak için «kültürlü» sermayenin girişiminden başka birşey olmadığı açıklanmalıydı. Böyle bir açıklama ilk fırsatta Duma kürsüsünden yapılmalıdır.

«Gaddar toprak ağası» ve Derzhimorda sözcüleri Purichkevich'in ağzından halkı ruhsal baskı altında tutmak için Kilise ile Siyah Yüzler'in çok yakın bağlantıda olması gerektiğini ileri sürdüler. Karşı devrimci burjuvazi de sözcüleri Karaulov'un ağzından şöyle seslendi: «Yanılıyorsunuz beyler, bu yöntemlerle halkı dinden iyiden iyiye kopartmaktan öte birşey sağlamazsınız. Bu işi daha akıllıca, daha ustalıklı bir yoldan çözelim: Fazlasıyla budalaca ve gaddar Siyah Yüzler unsurunu kaldıralım, «Kilisenin ulusal ahlak ve törelerden koparılışına» karşı savaş açalım, bayrağımızın üzerine Piskopos Eulogius'un «Kilise politikanın üzerindedir» diyen «altın sözcüklerini» işleyelim. Ancak bu yolla, geri kafalı işçilerden ve özellikle küçük burjuvazi ve köylülerden bir bölümünü aldatmış ve yenilenmiş Kiliseye, kitleleri ruhsal baskı altına almak olan «yüce ve kutsal görevini» gerçekleştirmekte yardım etmiş oluruz.

Rech gazetesi de dahil liberal basınımız, son zamanlarda yoğun biçimde Struve ve Şti'ni *Vekhi* dergisindeki yazılarından dolayı kınamaktadır. Kadetlerin Duma'daki resmî sözcüsü Karaulov, bu tutumların ve Struve ve Şti'nin yıpratılması yolundaki çabaların ikiyüzlülüğünü açığa çıkarmakla çok iyi etmiştir. Karaulov ve Milyukov'un sakladı-

ğı ne varsa, Struve açıklamaktadır. Liberaller Struve'yi *sadece* gerçeği fazla erken ortaya koyduğu için suçlamaktadırlar. *Vekhi*'yi kınayan ve Kadet Partisini destekleyen liberaller, utanmazca halkı aldatmaktadır.

Söz konusu sorunlar üzerinde Duma'da yapılan tartışmalar sırasında Trudoviklerin davranışıyla ilgili olarak pek fazla birşey söylemek gerekmez. Her zaman olduğu gibi bu tartışmalarda da köylü Trudovikler ile aydın Trudovikler arasında, ikincilerin aleyhine bir görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni de aydın Trudoviklerin Kadetleri izleme isteğidir. Gerçi bir köylü olan Rozkhov konuşmasından siyasal bilinçten tamamen yoksun olduğunu ortaya koymuş, Rus Halkı Birliğinin[32] dini güçlendirmek yerine yıprattığı yolundaki Kadet görüşünü o da tekrarlamıştır.

Herhangi bir program da önerememiştir. Oysa kendi yalın tavrı içinde gerçekleri dile getirmeye başlayarak, din adamlarının topladıkları ianelerden, papazların yolsuzluklarından, evlenme töreni için aldıkları paranın yanı sıra nasıl «bir şişe votka, meze, çay ve *kimi zaman bu kürsüde ağzıma almaktan çekineceğim şeyler*» istediklerinden söz edince (16 Nisan, tutanak sf. 2259) bu anlatılanlar Siyah Yüz Dumasının kaldırabileceğinden fazla oldu. Sağ kanat sıralarından büyük şamata koparıldı. Bu yalın köylünün yolsuzluklardan, dinsel törenler için alınan «ücret»lerden söz edişinin kitleler üzerinde dine ve kiliseye karşı kuramsal açık-

(32) Rus Halkı Birliği - monarşist, Siyah Yüz örgütlerinden biri

lamalardan daha etkili olacağını kavrayan Siyah Yüzler «Bu skandaldır! Bu rezalettir!» diye haykırmaya koyuldular. Bunun üzerine Üçüncü Dumadaki otokrasi savunucuları Duma Başkanı Meyendorff'u zorladılar ve Rozkhov'un kürsüden uzaklaştırılmasını sağladılar (Sosyal Demokratlar ile bir kısım Trudovikler, Kadetler ve başkaları Başkanın bu kararını protesto ettiler).

Köylü Trudovik Rozkhov'un konuşması gösterişten uzak olduğu halde, Kadetlerin iki yüzlü, kasıtlı reaksiyoner din savunuculukları ile yaşam koşulları nedeniyle kendi iradesi dışında, bilinçsiz olarak yolsuzluklara karşı devrimci bir karşıtlık ve ortaçağ kalıntılarıyla savaş isteği duyan köylülerin ilkel, bilinçsiz, kendiliğinden dindarlıkları arasındaki uçurumu çok iyi ortaya koymuştur. Kadetler. halka karşı dini yenilemek, güçlendirmek isteyen karşı devrimci burjuvazinin temsilcileridir. Rozkhov'lar ise, henüz gelişmemiş, siyasal bilinçten yoksun, baskı altındaki, bağımlı, kopuk, bütünleşmemiş- fakat toprak ağalarına, papazlara ve otokrasiye karşı savaşta tükenmez devrimci enerjiyle somutlaşan devrimci burjuva demokrasinin temsilcileridir.

Bir Trudovik aydını olan Rozanov, Rozkhov'dan çok daha bilinçsiz olarak Kadet'lere yaklaşmıştır. Rozanov, kilisenin resmî kuruluş niteliğinden çıkarılmasını «Sol»un bir isteği olarak dile getirebilmiş, ancak «seçim yasasında din adamlarının siyasal mücadeleye katılmalarını önleyecek değişiklikler yapılması» yolundaki reaksiyoner, küçük burjuva görüşlerinden de kendini alıkoyamamıştır. Gerçek yaşamını anlatmaya başladığı zaman yalın bir köylünün anlatımında ortaya çıkan devrimci ruh, Trudovik

aydınında görülmemekte, yerini belirsiz, kimi zaman da kasıtlı sözlere bırakmaktadır. Rus köylü kitlelerinin ancak proletaryanın liderliğinde feodal toprak sahiplerinin, papaz cüppeli feodalistlerin ve feodal kafalı otokrasi savunucularının baskıcı boyunduruğunu kırabileceği gerçeği, böylelikle yüzüncü, bininci kez kanıtlanmaktadır.

İşçi partisini ve işçi sınıfını temsil eden Sosyal Demokrat Surkov, tartışmaları ilke düzeyine yükselten ve sözünü esirgemeksizin proletaryanın kilise ve din konusundaki tutumunun ne olduğunu, tutarlı demokratların tümünün tutumlarının ne olması gerektiğini söyleyen tek Duma delegesi oldu. «Din halkın afyonudur... Halkın beynini uyuşturan bu halk düşmanlarına halkın tek kuruşu verilmemelidir» - bir sosyalistin bu açık seçik, sakınmasız sözleri, Siyah Yüz Dumasında bir meydan okuma gibi çınladı ve bu görüşü kitlelere yayacak, zamanı gelince bunu devrimci eyleme dönüştürebilecek milyonlarca proleterin çoşkusuyla karşılandı.

Sotsial Demokrat Sayı : 6
4 (17) Haziran 1909

Toplu Eserler (İng)
C. 15, S. 414 - 423

BÖLÜM: V

MAKSİM GORKİ'YE

Sayın A. M.,

Neler yapıyorsunuz siz? Bu tek kelimeyle korkunç, gerçekten öyle!

Dün *Rech*'te Dostoyevski konusundaki şamatalara verdiğiniz cevabı okudum[33]. Tam kendimi sevinmeye hazırlarken, bugün tasfiyecilerin gazetesi geldi. Orada *yazınızın Rech*'te *yayınlanmamış bir paragrafı var.*

Bu paragraf şöyle:

«Ve 'tanrıyı aramak' *şimdilik* (sadece şimdilik mi?) bir yana bırakılmalıdır- bu gereksiz bir uğraş-

(33) Lenin, Moskova Sanat Tiyatrosunun Dostyevski'nin reaksiyoner romanı «Ecinniler»i sahnelemesi üzerine Maksim Gorki'nin basındaki protestosuna değiniyor.

tır: Bulunacak birşey olmayınca aramanın yararı olmaz. Ekmedikçe biçemezsiniz. Tanrınız yok, onu *henüz* (henüz!) yaratmadınız. Tanrılar aranılarak bulunmaz, yaratılırlar. İnsan yaşamı keşfetmez, yaratır.»

Demek «tanrı aramaya» sadece «şimdilik» karşı çıkıyorsunuz! Demek tanrıyı aramaya karşı çıkışınızın *tek* nedeni, tanrıyı aramak yerine tanrıyı yaratmaktan yana oluşunuz!

Yazınızda böyle bir görüşün *ortaya çıkması* gerçekten korkunç değil mi?

Yeşil şeytanla mavi şeytan nasıl birbirinden ayrı değilse, tanrıyı aramak ile tanrıyı yaratmak, tanrıyı oluşturmak, tanrıyı meydana getirmek vb. arasında da bir ayrım yoktur. *Bütün* şeytanlara ve tanrılara karşı çıkmak için değil, her türlü ideolojik yobazlığa karşı çıkmak (insan üstü herhangi birşeye -ister en safı, en ideali, aranmayıp yaratılmışı olsun- tapmak yobazlıktır) için değil de, mavi şeytanı yeğlemek için sarısına karşı çıkmak bu konuda hiç söz etmemekten yüz kat beterdir.

En özgür ülkelerde, «demokrasiye, halka, kamuoyuna ve bilime» yaslanmanın *oldukça* uygunsuz sayıldığı (Amerika, İsviçre vb.) ülkelerde, halkı ve işçileri, saf, tinsel, yaratılmış bir tanrı fikriyle oyalamaya özel çaba gösterilir. Çünkü herhangi bir dinsel görüş, herhangi bir tanrı kavramı, tanrıyla bile olsa herhangi tür bir yakınlaşma, *demokratik* burjuvazinin özellikle hoşgörerek (hatta destekleyerek) benimsediği en ağza alınmaz çürüklüktür. Bu nedenle de bu tür yakınlaşma en tehlikeli kirlenme, en utanç verici «bulaşıklıktır». *Fiziksel* günahların, da-

laverelerin, şiddet hareketlerinin ve pis işlerin milyonlarcası çok çabuk ortaya çıktığı için en göz alıcı ideolojik» kisvelere bürünmüş, *yücelmiş,* dinsel tanrı kavramından çok daha az tehlikelidir. (Bir Alman gazetesinde gözüme ilişen haberdeki) genç kızları baştan çıkaran katolik papazı, özellikle demokrasi açısından cüppesiz bir papazdan, kof dindarlığı olmayan bir papazdan, tanrının yaratılmasını öğütleyen demokratik ve ideolojiye yaslanan bir papazdan *çok daha az* tehlikelidir. Çünkü birinci papazın yaptıklarını ortaya dökmek, suçlamak ve onu kiliseden uzaklaştırmak *kolaydır,* oysa ikinci papaz öyle kolayına ihraç edilemez, onun yaptıklarını açığa çıkarmak bin kat zordur ve onu suçlayacak bir tek «güçsüz, günaha yatkın ve acınacak derecede bocalamakta olan» mümin çıkmaz.

Ve siz, (Rus; hem neden Rus? İtalyan daha mı başkadır sanki?) mümin ruhunun «güçsüzlüğünü ve acınacak biçimde bocalayışını» bilen siz, bu ruhu zehirlerin en tatlısıyla, şekere bulanmış, cicili bicili kurdelelerle bağlanmış en tatlı zehirle zehirliyorsunuz!

Gerçekten korkunç birşey bu.

«Öz eleştiri yerine koyduğumuz kendimizi aşağılama tutumuna artık son verelim.»

Peki tanrı yaratmak, kendimizi aşağılamanın *en kötü* biçimi değil midir? Bir tanrı yaratmaya koyulan ya da bunu yapanları hoş karşılayan biri, kendini en kötü biçimde aşağılamaktadır, çünkü böyle biri «iş» yapmak yerine kendi kendini dinlemekle, kendine hayran olmakla uğraşmaktadır. Üstelik bu tür kişiler, tanrı yaratmakla tanrılaştıkları duygu-

suna kapılarak «ego»sunun en kirli, en budala, en aşağı yanlarını «kurmaya» girişir.

Bireyin değil, toplumun açısından, *her türlü* tanrı yaratma olayı, kalın kafalı müminin, sokaktaki adamın *kendini beğenmeye yönelik kurgusu,* küçük burjuvanın «tükenmiş ve umutsuzluk içindeki yaşamında kendini aşağılaması» demeye gelir (Ruh konusundaki sözlerinizde bu gerçeğe çok iyi değinmişsiniz; ne var ki burada «Rus» ruhu demeyip, *küçük burjuva* terimini kullanmanız yerinde olurdu; çünkü Yahudi, İtalyan, İngiliz küçük burjuvaları *hep aynı beladır.* Kokuşmuş müminlik her yerde aynı ölçüde iticidir, ama ideolojik yobazlığa dönüşen «demokratik iman» özellikle tiksindiricidir.)

Yazınızı defalarca okuduktan ve bu dil *sürçmenizin* nereden geldiğini *anlamaya çalıştıktan* sonra yazınıza hiçbir anlam verememenin şaşkınlığı içine düştüm. Ne demek istiyordunuz? Bu ne demek oluyordu? Yoksa hiç de hoşgörmediğiniz bir çeşit «günah çıkarma»mıydı bu? Ya da onun bir yankısı mı?

Belki de bambaşka birşeydi bu: Örneğin *proletarya* açısından değil de, *genel anlamda demokrasi* açısından olaylara bakmak gibi bir *geri dönüş* çabası mıydı bu? Belki bu tür gevelemeleri (deyimi bağışlayın) «genel planda demokrasi» ile konuşmaya girmek için yeğlediniz?

Belki de bir an müminlerin, yobazların önyargılarını benimsemeye karar vermenizin nedeni, onlara «daha fazla açılmak»tı?

Ama öyleyse, bu her anlamda ve her yönden *yanlış* bir yaklaşımdır.

Yukarda *demokratik* ülkelerdeki bir proleter yazarın «demokrasiye, halka, kamuoyuna ve bilime» yaslanmasının *oldukça* uygunsuz karşılanacağına değindim. Peki, ya Rusya'da bizlerin durumu nedir? Böylesi bir yaklaşım *pek uygun* değildir, çünkü burada da bu tür yaklaşımlar bazı açılardan yobazların önyargılarını besler. Belki genel bir yaklaşım, hatta belirsizlik oranında genel bir yaklaşım söz konusu olabilir- *Russkaya Mysl*[34]deki İzgoyev bile bu tür bir yazıyı *iki eliyle* imzalar. Peki öyleyse, *sizin,* Izgoyev'in sözlerinden kolayca ayırdedebileceğiniz, ama *okuyucunun* ayırdedemeyeceği türde parolalar seçmeniz neye? (Güçsüz, acınacak derecede bocalamalar içinde, tükenmiş, umutsuz, kendi kendini kuran, tanrıyı kuran, tanrıyı yaratan, kendini aşağılayan, *anlaşılmaz biçimde anarşist* -ne güzel deyim- vb. vb.) *küçük burjuvazi* ile (desteklemeleri sadece sözde kalmayan ve kendi «bilim ve kamu oyları» ile burjuvazininki arasında, burjuva demokrasisi ile proleter demokrasisi arasında ayrım yapabilen) *proleterler* arasındaki ayrımı *açık seçik* belirtmek yerine, sorunu okuyucuya sunarken üzerine bir demokratik örtü çekmek neye?

Bunu neden yapıyorsunuz?
Bu son derece güven sarsıcı.

Saygılar,
V. I.

Not : Romanı taahhütlü kitap postasıyla gönderdik. Elinize geçti mi?

Not : Eldeki en iyi olanaklarla kendinizi tedavi ettirin ki, kışın soğuk almadan (bu tehlikeli oluyor) rahatça seyahat edebilesiniz.

Saygılar,
V. Ulyanov

Krakow'dan Kapri'ye
13 ya da 14 Kasım 1913'te yazılmıştır.
İlk basımı 2 Mart 1924, Pravda sayı 51

Toplu Eserler (İng)
C. 35, S. 121 - 12

BÖLÜM VI

MAKSİM GORKİ'YE

... (x) Tanrı, tanrı benzerleri ve bununla bağıntılı herşey konusundaki tutumunuzda bir çelişki var- sanıyorum bu, Kapri'deki son görüşmemizde üzerinde durduğumuz çelişkidir. «Vperyodizm»in ideolojik temelini göz önüne almaksızın, Vperyod'lardan[35] koptunuz (ya da kopmuş gibi göründünüz).

(*) Mektubun başı bulunamamıştır.

(35) Vperyod grubu 1909'da sonradan Sol oportünizm çizgisine kayan eski Bolşeviklerden Bogdanov ve Alexinsky tarafından kuruldu. Legal örgütlerinde parti çalışmasına karşı olan ve Sosyal Demokrat temsilcilerin Dumadan geri çekilmesini isteyen «otzovistler» (Rusça geri çekme anlamındaki **otozvat** sözcüğünden türeme), tanrı yaratıcılar da bu gruba dahildi. Bu grup Rus işçilerince desteklenmedi ve 1913'te dağıldı.

Şimdi de aynı şey oldu Sözcüklerin «şimdilerde» nasıl sızdığını anlayamıyor, bu nedenle büyük endişeye kapılıyorsunuz —böyle yazmışsınız— ama yine de tanrı ve tanrıyı yaratma görüşünü savunmuyorsunuz.

«Tanrı aşiret, ulus, insanlık tarafından geliştirilmiş, toplumsal duyguları uyaran ve örgütleyen bireyle toplum arasında bağlantı kurmayı ve zoolojik bireyciliği gemlemeyi amaçlayan kavramların bir bileşimidir.»

Bu kuram, Bogdanov ile Lunaçarski'nin kuramı ya da kuramlarıyla açıkça bağlantılıdır. Ve yine açıkça belirgindir ki, bu görüş yanlış ve reaksiyonerdir. Siz de Hıristiyan sosyalistleri gibi («sosyalizmin» en kötü türü ve en kötü sapması), —bütün iyi niyetinize rağmen— papazların hokuz-pokusunu tekrarlayan bir yöntem kullanıyor, tanrı konusunda *tarihsel olan ve gerçek yaşamdan aktarılan* (önyargılar, pislik, kutsanmış, bilgisizlik, yozlaşma; bir yanda kölelik, öte yanda monarşi gibi) ne varsa tanrı kavramından çıkarıyor ve tarih ile yaşam gerçeği yerine tanrı kavramına yumuşak bir küçük burjuva terimini getiriyorsunuz. (Tanrı = toplumsal duyguları uyaran ve örgütleyen kavram).

Bunu yaparken güttüğünüz amaç, «iyi ve yumuşak» birşey söylemek, «gerçek ve haklı olanı» vb. ortaya koymaktır. Ne var ki, sizin iyi niyetiniz kişisel bir sorun olarak, öznel bir «masum istek» olarak kalmaktadır.

Siz düşüncelerinizi bir kere yazdığınız zaman, bu *kitlelere* yayılır ve sözlerinizin *anlamı, önemi* sizin iyi niyetinizle değil, *toplumsal güçlerin ilişkileri*

ile, sınıfların nesnel ilişkileri ile belirlenir. Din adamlarının, Purishkevichlerin, Nicolas II'nin ve Struveslerin görüşüne renkli ve şekerlemeli bir kılıf giydirmiş olmanızın nedeni (sizin iyi niyetinizden ve vicdanınızdan bağımsız olarak) bu ilişkidir. Çünkü *uygulamada* Tanrı kavramı, bu görüşü savunanların halkı kölelik düzeninde tutmalarına yardımcı olmaktadır. Siz tanrı kavramını güzelleştirmekle, onların cahil işçi ve köylüleri bağladıkları zincirleri güzelleştirmiş oldunuz. Bu durumda papazlar ve şürekası diyeceklerdir ki, işte bakın, bu ne güzel bir görüştür (tanrı kavramı) ve *sizin* liderleriniz, demokrat beyler bile bunu benimsemekte, biz (papazlar ve şürekası) de bu kavrama hizmet etmekteyiz.

Tanrının toplumsal duyguları uyaran ve düzenleyen görüşlerin birleşimi olduğu doğru değildir. Bu, kavramların maddî kökenini bastırıp gözden uzaklaştıran Bogdanov *idealizmidir*. Tanrı (tarihte de gerçek yaşamda da) herşeyden önce, insanın bir yandan doğa öte yandan sınıf boyunduruğuna sokulmasının yarattığı fikirlerin- yani bu bağımlılığı *pekiştiren*, sınıf mücadelesini *uyutmayı amaçlayan* kavramların bir bileşimidir.Tarihte, bu tür kavrama ve bu kökene rağmen demokrasi mücadelesi ve proletarya savaşının, *bir dinsel görüşün* bir başka dinsel görüşle çarpışması biçimini aldığı bir dönem olmuştur.

Ama o dönem de çok gerilerde kalmıştır.

Şimdilerde ise gerek Avrupa'da gerek Rusya'da Tanrı kavramını savunmak ya da doğrulamak konusunda en iyi niyetli ve arıtılmış girişim bile bir reaksiyondur.

Sizin tanımlamanız baştan sona reaksiyoner ve burjuva bir tanımdır. Tanrı = «toplumsal duyguları uyaran ve örgütleyen, bireyle toplum arasında bağlantı kurmayı ve zoolojik bireyciliği gemlemeyi amaçlayan kavramların bir bileşimidir.»

Bu tanım neden reaksiyonerdir? Çünkü papazların ve feodallerin öğütlediği zoolojiyi «gemlemek» fikrini cilalamaktadır. Gerçekte «zoolojik bireycilik» Tanrı kavramıyla değil, ilkel toplum tarafından gemlenmiştir. Tanrı kavramı ise *her zaman* «toplumsal duyguları» uyuşturmuş, bunun yerine ölülerle birlikte yaşamı sürdürme fikrini getirmiş ve *her zaman* (köleliğin en kötü, en umutsuz biçimini) kölelik kavramını ayakta tutmuştur. Tanrı kavramı hiçbir zaman «bireyle toplum arasında bağlantı kurmamış», *sadece* ezenlerin tanrılığı inancıyla *ezilen sınıfların elini ayağını* bağlamıştır

Tanımlamanız burjuva tavrındadır (bilimsel ve tarihsel değildir), çünkü belirli bir tarihsel dönemdeki belirli *sınıfları* ele almamakta, genel, «Robinson Crusoe» kavramları içinde yuvarlanmaktadır.

Zyryane yerlileri vb. (yarı vahşiler de dahil) arasındaki Tanrı kavramı başka birşeydir. Struve ve Şürekasının tanrı kavramı çok daha başka birşeydir. Her iki durumda da, kavramın temelinde sınıfsal egemenlik yatar ve bu kavramı destekler. (Tanrı kavramı da sınıfsal egemenliği destekler). Tanrı ve tanrısal konulardaki «popüler» kavram, tıpkı çar konusundaki «popüler kavram» gibi «popüler» cehalet yobazlık, yozluktur. Tanrı konusundaki «popüler kavram»ı nasıl olup da «demokratik» diye tanımlayabildiğinizi bir türlü anlayamıyorum.

Felsefî idealizmin «her zaman sadece bireyin çıkarlarını göz önünde tuttuğu» da doğru değildir. Descartes bireyin çıkarlarını Gassendi'den daha mı çok düşünüyordu? ya da Feuerbach'la karşılaştırıldığında Fichte ve Hegel bireyi daha mı ön plana alıyorlardı?

«Tanrı yaratmanın, birey ve toplumdaki toplumsal unsurları daha çok geliştirmeye ve yoğunlaştırmaya» yaradığını söylemek korkunç birşey! Rusya'da özgürlük olaydı, bütün burjuvazi sizi bu görüşlerinizden, tipik burjuva tarzı sosyoloji ve teoloji kavramlarınızdan dolayı göklere çıkarırdı.

Neyse, şimdilik burada keseyim, zaten bu mektup gereğinden uzun oldu. Bir kere daha ellerinizi sıkar ve sağlık dilerim.

Saygılar,
V. I.

1913 Kasımının ikinci haftasında yazılmıştır.
Karakow'dan Kapri'ye
gönderilen mektup.
İlk olarak 1924'te
Lenin, Çeşitli Yazılar
I'de yayınlanmıştır.

C. 35, S. 127 - 129
Toplu Eserler (İng)

BÖLÜM VII

EMEKÇİ KADINLAR BİRİNCİ GENEL KONGRESİNDEKİ KONUŞMA

19 Kasım 1918[36]

Yoldaşlar, bir açıdan alındığında, işçi ordusu kadınlar kesiminin bu kongresi özel bir anlam taşımaktadır. Çünkü, her ülkede en zor işlerden biri, kadınları eyleme katmak olmuştur. Çok sayıda kadın emekçi katılmadıkça, hiçbir sosyalist devrim gerçekleşemez.

Bütün uygar ülkelerde, en ileri ülkelerde bile, kadınlar evin kölesinden başka bir nitelikte değil-

(36) Emekçi Kadınlar Birinci Genel Kongresi, Parti Merkez Komitesi tarafından 16-21 Kasım 1918 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Kongreye fabrika işçileri ve köylüler arasından 1147 delege katıldı.

dir. Kadınlar, en özgür cuhmuriyetler dahil hiçbir kapitalist ülkede mutlak eşitlikten yararlanamazlar.

Sovyet Cumhuriyetinin ilk işlerinden biri, kadın haklarına konulmuş bütün kısıtlamaları kaldırmak olacaktır. Sovyet hükümeti, burjuva yozlaşmasının, baskısının ve aşağılamasının kaynağı olan boşanma işlemlerini tamamen kaldırmıştır.

Boşanma özgürlüğünün yasalaşması yakında birinci yılını dolduracaktır. Meşru ve gayrimeşru çocuklar arasındaki ayrımı ve her türlü siyasal kısıtlamayı kaldıran bir kararname çıkarılmıştır. Dünyanın başka hiçbir yerinde emekçi kadınların eşitliği ve özgürlüğü böylesine sağlanmamıştır.

Çağını doldurmuş yasaların bütün yükünü çekenlerin işçi sınıfı kadınları olduğunu biliyoruz.

Tarihte ilk olarak, bizim çıkardığımız yasa, kadınlara hak tanımayan herşeyi ortadan kaldırmıştır. Ancak, önemli olan yasa değildir. Evlenme özgürlüğü ile ilgili yasa şehirlerde ve endüstri bölgelerinde çok iyi işlemekte, ne var ki kırsal kesimlerde çoğu zaman yok sayılmaktadır. Kırsal kesimde dinsel evlilik henüz egemen durumdadır. Bunun nedeni de, eski yasalardan daha çetin bir bela olan papazların etkisidir.

Dinsel önyargılarla mücadele ederken aşırı titiz davranmak zorundayız. Bir takım kişiler dinsel duyguları inciterek bu mücadeleye büyük zarar veriyorlar. Bu konuda propaganda ve eğitimden yararlanmamız gerekir. Bu mücadeleye aşırı sertlik ge-

tirmek, halkın karşıtlığını doğurmaktan öte yarar sağlamaz. Bu tür mücadele yöntemleri, halkın dinsel görüşlere göre bölünmesini sürdürür, oysa bizim birliğe, bütünlüğe ihtiyacımız var. Dinsel önyargıların en derin kaynağı yoksulluk ve bilgisizliktir. İşte biz bu bela ile savaşmak zorundayız.

Bugüne kadar kadının toplumdaki yeri ve durumu hep köleye benzetilmiştir. Kadın eve bağlanıp hapsedilmiştir. Kadınları bu durumdan sadece sosyalizm kurtarabilir. Ancak ufak ölçüde, bireysel tarımdan kollektif tarıma, toprağın kollektif işlenmesine geçtiğimiz zaman kadınlar kesinlikle kurtulacaklardır. Bu çetin bir iştir. Ama Yoksul Köylüler komiteleri kurulmaya başlandığına göre, sosyalist devrimin pekişmesi, güçlenmesi zamanı da gelmiş demektir.

Kırsal nüfusun en yoksul kesimi ancak yeni yeni örgütlenmeye başlıyor ve yoksul köylülerin bu örgütlerinde sosyalizm sağlam bir temel kazanıyor.

Eskiden, genellikle önce şehir, sonra köylüler devrimci olurdu.

Oysa bugünkü devrim kırsal kesime dayanmaktadır ve önemi ile gücü de buradan gelmektedir. Bütün kurtuluş hareketlerinden edinilen deney göstermiştir ki, bir devrimin başarısı, o devrime katılan kadınların oranına bağlıdır. Sovyet hükümeti, kadınların bağımsız proleter sosyalist çalışmalar sürdürebilmesini sağlamak için herşeyi yapmaktadır.

Sovyet hükümeti zor durumdadır, çünkü bütün ülkelerin emperyalistleri Sovyet Rusya'ya nefret beslemekte ve Sovyet Rusya bir takım ülkelerde devrim ateşini tutuşturduğu, sosyalizme doğru kararlı a-

dımlar attığı için ona savaş açmaya hazırlanmaktadırlar.

Emperyalistler devrimci Rusya'yı yok etmeye girişirken, kendi ayakları altındaki yer tutuşmuştur. Almanya'da devrimci eylemin nasıl yayılmakta olduğunu biliyorsunuz. Danimarka'da işçiler hükümetle çatışıyorlar. İsviçre ve Hollanda'da devrimci eylem giderek güç kazanıyor. Bu ufak ülkelerdeki devrimci eylem kendi başına bir önem taşımaz, ne var ki bu ülkelerin savaş yüzü görmemiş olduğu ve en «meşrutiyetçi» demokrasilerle yönetildiği düşünülünce buralardaki devrimci eylem özel önem kazanmaktadır. Eğer bu tür ülkeler eyleme katılıyorsa, o zaman devrimci eylemin bütün dünya yaygınlaştığına güvenebiliriz.

Şimdiye kadar bizden başka hiçbir cumhuriyet kadınları kurtarmayı, kadınlara özgürlük vermeyi başaramamıştır. Sovyet Hükümeti kadınlara yardımcıdır. Bizim davamız yenilmez, çünkü yenilmez işçi sınıfı bütün ülkelerde ayaklanmaktadır. Bu hareket, yenilmez sosyalist devrimin yaygınlaştığı anlamınadır.

İzvestia Sayı : 253
20 Kasım 1918

Toplu Eserler (İng)
C. 28, S. 180 - 182

PARTİ PROGRAM TASLAĞINDAN
Programın Dinle İlgili Bölümü

Din konusuna gelince, partinin politikası sadece kiliseyi devletten okulu kiliseden ayırmak, yani burjuva demokratları tarafından söz verilen, ama sermaye ile dinsel propaganda arasındaki çok ve çeşitli ilintiler nedeniyle dünyanın hiçbir yerinde gerçekleştirilmeyen tedbirler çerçevesinde kalmamalıdır.

Partinin hedefi, sömüren sınıflar ile örgütlü dinsel propaganda arasındaki ilişkiyi tamamen yok etmek ve emekçi halkı dinsel önyargılardan gerçekten kurtarmaktır. Parti bu amaçla en yaygın biçimde bilimsel eğitim ve dine karşıt propaganda örgütlemelidir. Ancak, müminlerin dinsel duygularını in-

citmekten kaçınmak gerekir, çünkü bu sadece dinsel fanatizmi arttırmaya yarar.

Toplu Eserler (İng)
C. 29, S. 134

GENÇLİK DERNEKLERİNİN GÖREVLERİ
Rus Genç Komünistler Derneğinin Üçüncü Genel Kongresindeki Konuşma

2 Ekim 1920[37]

(Kongre Lenin'i büyük tezahüratla karşılamıştır).

Yoldaşlar, bugün Genç Komünistler Derneğinin temel görevleri ve buna bağlı olarak sosyalist bir cumhuriyette gençlik örgütlerinin nasıl olması gerektiği konularında konuşmak istiyorum.

Bu sorun üzerinde durmak çok gereklidir, çünkü komünist toplumu kurmanın gerçek görevi gençliğe düşecektir. Çünkü kapitalist toplumda yetişen emekçi

(37) Rusya Genç Komünistler Derneği Üçüncü Genel Kongresi 2-10 Ekim 1920 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Kongreye 600'e yakın delege katıldı.

kuşağı, en iyi olasılıkla olsa olsa sömürü esasına dayanan eski, kapitalist yaşam biçiminin temellerini yıkmak görevini yerine getirebilir. Olsa olsa, proletaryanın ve emekçi sınıfların iktidarı ele geçirmesine ve sağlam bir temel kurulmasına yardım edecek bir toplumsal sistemi gerçekleştirme görevini yerine getirebilirler. Bu temelin üzerinde geliştirilecek olan oluşum, ancak yeni koşullar altında, insanın insanı sömürdüğü düzenin artık varolmadığı bir ortamda çalışmaya başlayacak olan kuşak taarfından sürdürülecektir.

Gençliğin ödevlerini bu açıdan ele alınca, genel planda bütün gençliğin ve özel olarak Genç Komünistler Derneği ile öteki örgütlerin görevlerinin bir tek kelimede özetlenmesi gerektiğini söyleyeceğim. O kelime de *öğrenmek* sözüdür.

Kuşkusuz bu sadece bir «tek kelime»dir. Neyi öğrenmeli ve nasıl öğrenmeli gibi en temel sorulara bu kelime cevap vermez. Burada önemli nokta şudur ki, eski, kapitalist toplumun değişmesiyle, komünist toplumu kuracak yeni kuşakların yetiştirilmesi ve eğitilmesi eski yöntemlere göre yürütüleme.z Gençliğin yetiştirilmesi, eğitimi ve öğrenimi, eski toplumdan bize kalan malzemeden hareketle geliştirilmelidir. Ancak bilgi, örgütler ve kuruluşlar bütünlüğüne dayanarak, ancak eski toplumdan bize devrolunan insan gücü ve aracı stokundan yararlanarak komünizmi kurabiliriz. Ancak gençliğin öğrenimini, örgütlenmesini ve eğitimini radikal olarak yeniden biçimlendirmekle, genç kuşağın çabalarının eskisine benzemeyen bir toplum yaratmak, yani komünist toplum kurmak sonucuna ulaşmasını güven altına alabiliriz. İşte bu nedenle, gençliğe ne

öğreteceğimiz ve gençliğin, komünist gençlik tanımını gerçekten hak etmek için öğrettiklerimizi nasıl öğreneceği, bizim başladığımızı tamamlamak için nasıl eğitileceği sorunlarını ayrıntılı olarak ele almalıyız.

Bu sorulara verilecek ilk ve en doğal cevap, komünizme ulaşmak isteyen Gençlik Derneğinin ve genel olarak gençliğin komünizmi öğrenmesi gerektiğidir.

Ne var ki, bu «komünizmi öğrenmek» cevabı fazlasıyla genel bir tanım oluyor. Komünizmi öğrenmek için ne yapmamız gerekir? Komünizmi öğrenmek için genel bilgiler toplamından neyi özümlemek gerekir? Burada karşımıza bir takım tehlikeler çıkıyor. Komünizmi öğrenmek işi yanlış aktarıldığı ya da fazlasıyla tek yanlı bir tarzda yorumlandığı zaman bu tehlikeler hep vardır.

Doğal olarak insanın aklına ilk gelen, komünist el kitaplarında, bildirilerinde, broşürlerinde verilen bilgileri toplamaktır. Ama komünizmi öğrenmeyi böylesine tanımlamak çok kaba taslak ve çok yetersiz olur. Eğer komünizmi öğrenmek sadece komünist kitaplarda ve broşürlerdeki bilgileri toplamaktan ibaret olsaydı, o zaman ağzı kalabalıklara bu tür yayınlar yaptırmakla sorunu çözüvermek işten bile sayılmazdı. Oysa bunun bize zararı dokunur, çünkü bu tür kişiler, komünist kitap ve broşürlerdeki anlamı kavramadan ezberledikten sonra, bilginin çeşitli dallarını bir araya getiremez ve komünizmin gerektirdiği gibi davranamazlar.

Eski kapitalist toplumdan bize arda kalan en büyük belalardan ve şanssızlıklardan biri, kitaplarla gerçek yaşam arasındaki uçurumdur. Eski düzende

herşeyi en iyi biçimde açıklayan kitaplar vardı, ama bu kitaplar çoğunlukla en küstah ve ikiyüzlü yalanlarla, kapitalist toplumun düzmece tanımlarıyla doluydu.

İşte bu nedenle, komünizm hakkında sadece kitaplardakini öğrenmek en yanlış davranış olacaktır.

Bugün bizim konuşmalarımız ve yazılarımız artık sadece komünizm hakkında eskiden söylenmiş olanları içermiyor, çünkü bugünkü konuşmalarımız ve yazılarımız her alandaki günlük çalışmalarımızla bağlantılıdır. Çalışma ve mücadele olmaksızın, komünist kitaplardan ve broşürlerden elde edilen komünizm bilgisinin hiçbir değeri yoktur, çünkü böylesi bilgi kuramla uygulama arasındaki eski ayrımı, eski, burjuva toplumunun en zararlı niteliği olan eski uçurumu sürdürecektir.

Sadece komünist sloganlar öğrenmek daha da tehlikelidir. Bu tehlikeyi zamanında kavramasaydık ve önlemek için gerekli çabayı zamanında göstermeseydik, komünizmi bu yoldan öğrenen ve kendilerine Komünist diyecek olan yarım ya da bir milyon genç erkek ve kadın komünizm davasını gerçekten kavramadan bir takım önyargılara saplanmış olacaktı.

Şimdi ortaya şu soru çıkıyor: Komünizmi öğrenmek için bütün bunlar nasıl kaynaştırılmalıdır?

Eski okullardan, eski tür bilimden neleri almalıyız? Eski tür okulun resmen açıklanan amacı, genel eğitimden geçmiş, bilimleri genel planda öğrenmiş insanlar yaratmaktı. Bunun kesinlikle yanlış olduğunu biliyoruz, çünkü toplumun tümü insan-

ların ezenler ve ezilenler olarak sınıflara bölünmesi esasına dayanıyordu. Eski okullar tamamen sınıf ruhu içinde olduklarından, doğal olarak sadece burjuvazinin çocuklarına bilgi veriyordu. Öğretilen her kelime burjuvazinin çıkarları açısında saptırılıyordu. Burjuvazinin çıkarlarına uygun olarak, bu okullarda genç kuşaktan işçi ve köylülere fazla birşey öğretilmezdi. Onlar, burjuvazinin işe yarar hizmetkarları olabilecek biçimde, burjuvazinin huzurunu ve keyfini kaçırmadan ona kazanç sağlayabilecek biçimde eğitilirlerdi. İşte bu nedenle, eski tip okullara karşı çıkarken, bu okullardan sadece gerçek komünist eğitim için gerekli olan yanları aktarmayı ödev saydık.

Şimdi eski okullar konusunda sürekli olarak bize yöneltilen ve tamamen yanlış sonuçlara varan suçlamalara geliyorum. Eski okulların, tamamen kitap bilgisine, sonu gelmez öğütmelere ve kalıplamalara dayandığı söyleniyor. Bu doğrudur, ama eski okullarda kötü olanla bize yarayacak olan arasında bir ayrım yapmamız ve bunun içinde komünizm için gerekli olanı seçebilmemiz gerekiyor.

Eski okullar tamamen kitaba dayanan bilgi veriyordu. Öğrencileri, bir yığın yararsız, gereksiz beyni uyuşturan ve genç kuşağı bir tek kalıba göre biçimlenmiş bürokratlara dönüştüren yapay düzmece bilgileri öğrenmek zorunda bırakıyordu. Ne var ki, insanlığın bugüne kadar oluşturduğu bilgi hazinesini öğrenmeden Komünist olunabileceği gibi bir sonuca varmak son derece ciddi ve ağır bir yanlış olur. Komünizmin oluşmasına neden olan bilgi toplamını öğrenmeden, komünist sloganları ve komünist bilimin verilerini öğrenmenin yeterli olacağını dü-

şünmek yanlıştır. Marksizm, komünizmin insan bilgilerinin toplamından nasıl oluştuğunu gösteren bir örnektir.

Komünist kuramın-Marx tarafından oluşturulan komünizm biliminin, Marksizm doktrininin- Marx'ın bir dahi olmasına rağmen bugün artık ondokuzuncu yüzyılın bu bir tek sosyalistinin yapıtı olmaktan çıktığını ve dünyanın dört bucağında kapitalizme karşı mücadelelerinde bu kuramdan yararlanan milyonlarca, on milyonlarca proleterin doktrini durumuna geldiğini okudunuz, duydunuz. Marx'ın öğretilerinin en devrimci sınıftan milyonlarca, on milyonlarca kişinin kafasını ve yüreğini neden kazandığını soracak olursanız, tek cevap alacaksınız: Bunun nedeni, Marx'ın eserinin kapitalist sistemde elde edilmiş insan bilgilerinin sağlam temeline dayamış olmasıdır. Marx, insan toplumunun gelişimini yöneten yasaları inceledikten sonra, kapitalizmin komünizm doğrultusunda gelişmesinin kaçınılmaz olduğunu anlamıştır. Burada en önemli nokta, Marx'ın kapitalist toplumu en ayrıntılı, en titiz incelemeye dayanarak ve eski bilimlerin bütün verilerini bir araya getirerek bu kaçınılmazlığı kanıtlamış olmasıdır Marx, tek ayrıntıyı bile bir yana itmeksizin, insan toplumunun yarattığı herşeyi eleştirici açıdan yeniden biçimlemiştir. İnsan düşüncesinin yarattığı herşeyi yeniden incelemiş, eleştirmiş, işçi sınıfı hareketinde doğruluğunu tartmış ve buradan hareketle burjuva kısıtlamaları ya da burjuva önyargıları içinde sıkışıp kalmış olanların varamayacağı sonuçlara ulaşmıştır.

Örneğin proleter kültüründen söz ederken, bunu aklımızdan çıkarmamalıyız. İnsanlığın bütün geli-

şimiyle yaratılmış kültürü ayrıntılarıyla bilmek ve değiştirmekle proleter kültürünü oluşturabileceğimizi kesinlikle kavramazsak, bu sorunu çözmemiz olanaksızdır. Proleter kültürü yerden bitivermez, kendilerine proleter kültürün uzmanları tanımını yakıştıranlar tarafından da icat edilmez. Bu saçmadır.Proleter kültürü, insanlığın kapitalist, toprak ağası ve bürokratik toplum boyunduruğu altında biriktirdiği bilgi deposunun aklî gelişimi olmalıdır. Kapitalizm, toprak mülkiyeti ve bürokrasi proleter kültürünün yolunu açmıştır ve o yönde ilerlemeyi sağlamaktadır. Nasıl Marx'ın yeniden biçimlediği gibi, ekonomi politik bize insan toplumunun nereye varması gerektiğini, sınıf mücadelesine geçişi, proleter devriminin başlangıcına yönelişi gösteriyorsa, insan kültürünün birikimi de proleter kültürüne varacaktır.

Yeni bir eğitim sistemini savunanların yanı sıra gençlik temsilcilerinin de çoğu kere eski okullara çattıklarını, bunların derme çatma bilgilerle kafa doldurduğunu söylediklerini duydukça, onlara eski okulların iyi yanlarını almamız gerektiğini belirtiyoruz. Genç insanların kafalarını onda dokuzu yararsız, onda biri de saptırılmış bir yığın bilgiyle dolduran sistemi devralmamalıyız. Ama bu, bilgimizi sadece komünist verilerle sınırlayacağız ve sadece komünist sloganlar öğreneceğiz demek değildir. Komünizm o yoldan kurulmaz. Ancak insanlığın yarattığı bütün bilgi hazinelerini öğrendiğiniz zaman, kafanızı bu bilgilerle zenginleştirdiğiniz zaman komünist olabilirsiniz.

Öğrencilerin kafasını tıka basa doldurmamız gerekmez, ama her öğrencinin kafasını temel gerçek-

lerle donatmak ve geliştirmek görevimizdir. Kişinin öğrendiği bilgiler kafasında sindirilmedikçe Komünizm boş, anlamsız bir kelime, Komünist ise gereksiz böbürlenen kişi olmaktan öteye gitmeyecektir. Bu bilgileri kafanızda toplamakla yetinmeyin. Kafanızı yararsız bir yığın şeyle doldurmak yerine, günümüzün iyi öğrenim görmüş kişisi için vazgeçilmez sayılan gerçeklerle donatabilmek için bu bilgileri eleştirici açıdan ele alarak öğrenin. Bir Komünist, ciddi ve zorlu çalışma yapmaksızın, eleştirici yönden incelemesi gereken gerçekleri kavramaksızın öğrendiği kalıp bilgilerle böbürlenmeyi kafasına koyarsa, o zaman gerçekten acınacak durumda bir Komünist olur. Böylesi bir yapaylık ölümcüldür. Az bildiğimi bilirsem, daha çok öğrenmek için çaba gösteririm; ama biri çıkıp da Komünist olduğunu ve hiçbir şeyi iyice bilmek zorunda olmadığını söylerse, hiçbir zaman Komünist diye tanımlanabilecek birşeye benzeyemez.

Eski okullar kapitalistlerin ihtiyacı olan hizmetkârları yaratmıştır. Eski okullar bilim adamlarını kapitalistlerin hoşuna gidenleri yazan ve söyleyen kişiler durumuna dönüştürmüştür. Bu yüzden eski okulları kaldırmalıyız. Ama bunları ortadan kaldırmak zorunluluğu demek, insan kültür birikiminin insana gerekli herşeyini kaldırıp atmamız demek midir? Bu, kapitalizme gerekli olanla komünizme gerekli olan arasında ayrım yapmamamız demek midir?

Eski topluma duydukları nefret ile koca bir ülkenin toprakları üzerinde dağınık yayılmış milyonlarca, yüz yilyonlarca kişinin iradesini, başarıyı kaçınılmaz kılacak biçimde tek irade halinde

birleştirmek ve güçlerini bu mücadele için örgütlemek kararlılığı, yeteneği ve isteğini birleştiren işçi ve köylülerin sınıf bilinçli disiplinini, burjuva toplumunda, çoğunluğun isteğine karşın uygulanan talim çavuşu yönteminin yerine koyuyoruz. Bu dayanışma olmaksızın, işçi ve köylünün bu bilinçli disiplini olmaksızın, davamız umutsuz bir davadır. Bunlar olmadıkça, bütün dünyanın kapitalistlerini ve toprak ağrılarını yenmemiz olanaksızdır. Bunlar olmadıkça, bırakın atılmış temel üzerinde yeni, komünist toplum kurmayı, o temeli bile sağlamlaştıramayız. Eski okulları suçlarken eski okullara karşı tamamen haklı ve gerekli nefret duyarken ve bunları ortadan kaldırmak zorunluluğunu kabul ederken, bir yandan da bu eski öğretim sisteminin, boşuna kafa doldurma sisteminin yerine yeni bir sistem getirmek gereğini de kabul etmeliyiz. Bu sistem, insan bilgisinin tümünü içermek, üstelik Komünizmin sadece ezberlenilecek değil, üzerinde düşünülmüş, bugünkü eğitim açısından kaçınılmaz verileri kapsayan birşey olmasını sağlayacak biçimde içermek yeteneğini doğurmalıdır.

Komünizmi öğrenin diyerek amacı saptarken, yükümlenilecek başlıca görevler bu biçimde ortaya konulmalıdır.

Bunu sizlere açıklamak ve nasıl öğrenmeniz gerektiği sorusuna yaklaşımı belirlemek için pratik bir örnek vereceğim. Askerî sorunlardan, cumhuriyeti savunma sorunlarından sonra, şimdi ekonomik sorunlar ve görevlerle karşı karşıya bulunduğumuzu hepiniz biliyorsunuz. Bildiğimiz gibi, endüstri ve tarımı restore etmedikçe, üstelik eski biçimde değil, yeniden biçimlendirmedikçe komünist toplum

kurulamaz.Endüstri ve tarım, bilimdeki en yeni buluşlar uyarınca, çağdaş temel üzerinde yeniden kurulmalıdır. Biliyorsunuz, bu çağdaş temel elektriktir ve ancak bütün ülkenin, endüstri ve tarımın bütün dallarının elektrifikasyonundan sonra, ancak bu hedefe ulaştığınız zaman, eski kuşağın kuramayacağı komünist toplumu sizler kurabilirsiniz. Şu anda karşı karşıya bulunduğunuz görev, bütün ülkeyi ekonomik açıdan canlandırmak, tarım ve endüstriyi modern teknik çerçevesinde, modern bilim ve teknoloji temeli, elektrik temeli üzerinde yeniden kurmaktır. Çok iyi bilirsiniz ki, okur yazar olmayan kişiler elektrifikasyonun üstesinden gelemezler, sadece okur yazar olmak da buna yetmez. Elektriğin ne olduğunu anlamak yeterli değildir; gerekli olan elektriğin endüstri ve tarımda teknik yönden nasıl kullanılacağını, endüstri ve tarımın belirli dallarında nasıl kullanılacağını bilmektir. Bu, kişinin kendi adına öğrenmesi gereken birşeydir ve bu emekçi halkın yeni yetişen kuşağının tümüne öğretilmelidir. Bu, sınıf bilinci olan her Komünistin, kendini Komünist sayan ve Genç Komünistler Derneğine katılmakla Partinin komünizmi kurmasına yardımcı olacağına, daha genç kuşakların komünist toplumu kurmasına yardımcı olacağına inanan her gencin ödevidir. Böyle düşünen her genç, komünizmi ancak modern eğitim temeli üzerinde kurabileceğini anlamalı ve bu öğrenimi gerçekleştirmezse komünizmin sadece sofuca bir istek olarak kalacağını kavramalıdır.

Burjuvaziyi devirmek bir önceki kuşağa düşen görevdi. O zaman temel ödev, burjuvaziyi eleştirmek, kitlelerde burjuvaziye karşı nefret uyandırmak, on-

lara güçlerini birleştirme yeteneği ve sınıf bilinci aşılamaktı. Yeni kuşak çok daha karmaşık bir görevle karşı karşıyadır. Sizin göreviniz, sadece işçi ve köylü hükümetini kapitalistler tarafından girişilen bir saldırı karşısında ayakta tutmak için güçlerinizi toplamak değildir. Kuşkusuz, bunu da yapacaksınız, bu açık seçik kavradığınız, komünistlerin kesinlikle bilincinde olduğu bir ödevdir. Ancak bu yeterli değildir. Sizin komünist toplumu kurmanız gerekir. Pek çok yönden işin yarısı gerçekleştirilmiş durumdadır. Eski düzen, layık olduğu biçimde yıkılmış, layık olduğu biçimde bir harabe yığını haline getirilmiştir. Ortalık temizlenmiştir ve şimdi bu temizlenmiş yerde genç komünist kuşak komünist bir toplum kurmalıdır. Size düşen iş kurma yapma işidir ve bu işi ancak bütün modern bilgileri edinerek, komünizmi kalıp ve ezberlenmiş formüllerden, tarifnamelerden, reçetelerden, programlardan sıyırıp çalışmanıza bütünlük getirecek canlı gerçeğe aktararak, komünizmi bütün uygulamalarınızda kendinize rehber edinerek başarabilirsiniz.

Genç kuşağı eğitirken, yetiştirirken izleyeceğiniz yol budur. Her genç kadın ve erkeğin saflarına katılması gereken ve komünist toplumu kuracak milyonlarca kişinin en önünde siz olmalısınız. Genç işçi ve köylüleri komünizmi kurma işine katıştırmadıkça, komünist toplumu gerçekleştiremezsiniz.

Burada doğal olarak, komünizmi nasıl öğretmemiz ve yöntemlerimizin nasıl özellikler taşıması gerektiği sorusuna geliyorum.

İlk önce komünist ahlâk görüşü sorusunu ele alacağım.

Kendini Komünist olmak üzere eğitmelisiniz. Gençlik derneğinin görevi, üyelerini öğrenmek, örgütlemek, birleştirmek ve mücadele etmek yoluyla hem kendi kendilerini, hem de onların liderliğini bekleyenleri eğitecek biçimde çalışmalarını düzenlemek, Komünistleri yetiştirmektir. Günümüz gençliğini eğitmek, öğretmek, yetiştirmekteki bütün amaç, onlara komünist ahlak yapısını aşılamaktır.

Peki ama komünist ahlak gürüşü diye birşey var mıdır? Komünist ahlakı diye birşey var mıdır? Hiç kuşkusuz vardır. Kendimize özgü ahlak görüşümüz olmadığı sık sık söylenmekte; burjuvazi, biz komünistleri her türlü ahlakı reddetmekle suçlamaktadır. Bu ortalığı karıştırmak, işçi ve köylülerin gözlerini bulandırmak için seçilmiş bir yöntemdir.

Biz hangi anlamda, hangi açıdan ahlak görüşüne, ahlaka karşı çıkıyoruz?

Ahlakı tanrı buyruğuna dayandıran burjuvazinin verdiği anlamda ahlaka karşı çıkıyoruz. Bu noktada, kuşkusuz tanrıya inanmadığımızı, din adamlarının, toprak ağalarının ve burjuvazinin kendi sömürücü çıkarları adına tanrının ardından yararlandıklarını bildiğimizi söylüyoruz. Ya da ahlak görüşünü, ahlakın gereklerine dayandırmak yerine, Tanrının buyruklarına, Tanrı buyruğuna pek benzeyen idealist veya yarı idealist sözlere dayandırdıklarını söylüyoruz.

İnsan dışı ve sınıf dışı kavramlara dayandırılan her türlü ahlak görüşüne karşıyız. Bunun toprak ağaları ve kapitalistlerin çıkarları adına işçi ve köylüleri aldatmak demek olduğunu söylüyoruz.

Bizim ahlâk görüşümüzün tamamen proletaryanın sınıf mücadelesi çıkarlarına bağlı olduğunu belirtiyoruz. Bizim ahlâk görüşümüz, proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarından uç alır.

Eski toplum, işçi ve köylülerin toprak ağaları ve kapitalistler tarafından ezilmesi esasına dayanıyordu. Onların hepsini yıkmak, alaşağı etmek zorunda kaldık, ama bunu yapmak için birlik yaratmamız gerekiyordu. İşte bu Tanrının yaratamıyacağı birşeydir.

Bu birliği ancak fabrikalar, ancak uzun süreli uykusundan silkinmiş ve eğitilmiş proletarya sağlayabilirdi. Ancak o sınıf oluştuğu zaman, şu anda bulunduğumuz noktaya, yani üç yıl boyunca bütün dünya burjuvazisinin saldırısına karşı koymuş olan en güçsüz ülkelerden birinde proleter devriminin zaferi noktasına ulaşacak kitle hareketi başladı. Proleter devriminin bütün dünyada nasıl gelişmekte olduğunu görüyoruz. Deneylerimize dayanarak söylüyoruz ki, dağınık ve birbirinden kopuk köylülerin izleyeceği, peşine takılacağı gücü, sömürücülerin saldırıları karşısında ayakta kalacak gücü ancak proletarya yaratabilirdi. Emekçi kitlelerin birleşmesini, kendi saflarına katılmasını ve bunun sonucu olarakda komünist toplumu kurmasını, savunmasını, güçlendirmesini sadece proletarya sağlayabilir.

İşte bu nedenle, bizim için insan toplumunun dışında kalan bir ahlâk görüşü olamaz diyoruz.

Böyle bir görüş aldatmacadır. Bize göre ahlâk proletaryanın sınıf mücadelesi çıkarlarına bağımlı dır.

Peki sınıf mücadelesi neleri kapsar? Sınıf mücadelesi çarı devirmeyi, kapitalistleri devirmeyi ve kapitalist sınıfı ortadan kaldırmayı içerir.

Genel Anlamda sınıflar nedir? Sınıf, toplumun bir kesiminin, öteki kesimin emeğini satınalmasına olanak tanır. Eğer toplumun bir kesimi bütün toprakları elinde tutuyorsa, o zaman ortada bir toprak sahipleri sınıfı, bir de köylüler sınıfı vardır. Eğer toplumun bir kesimi fabrikalara, hisse senetlerine ve sermayeye sahipse, toplumun öteki kesimi de bu fabrikalarda çalışıyorsa, o zaman ortada bir kapitalist sınıf, bir de proleter sınıf vardır.

Çarı uzaklaştırmak zor olmadı —bunu başarmak için sadece birkaç gün yeterli oldu. Toprak ağalarını devirmek de pek zor olmadı— o da birkaç ay içinde çözümlendi. Kapitalistleri yenmekde fazla çetin iş değildi. Ama sınıfları ortadan kaldırmak, bunlarla karşılaştırılamayacak oranda zordur. Bugün bile işçiler ve köylüler diye bir ayrım sürmektedir. Köylü toprağını işler ve artık ürününü, yani kendisi ve hayvanları için gerekli olan üründen fazlasını kendine mal eder, bu arada halkın geri kalan kesimi ekmeksiz kalırsa, o zaman köylü sömürücü olur. Ne kadar ürün elde ederse, bu işi o kadar kazançlı bulur, geri kalanlar da açlarından ölsünler isterlerse. Sömürücü duruma gelen köylü, «Onlar ne kadar açlık çekerse, ben ürünümü o kadar daha pahalıya satarım» diye düşünür. Herkes bir tek ortak plana göre, ortak toprakta, ortak fabrikalarda ve ortak bir sistem uyarınca çalışmalıdır. Bunu gerçekleştirmek kolay mıdır? Gördüğünüz gibi bunu gerçekleştirmek, çarı, toprak ağalarını ve kapitalistleri devirmek kadar kolay değildir. Gerekli olan, proletar-

yanını köylünün bir kesimini yeniden eğitmesi, zengin olan ve ötekilerin yoksulluğu sırtından kazanç sağlayan köylülerin direnmesini kırmak için emekçi köylüleri proletarya safına kazanmasıdır. Görülüyor ki, çarı devirdikten, toprak ağalarını ve kapitalistleri yendikten sonra proletaryanın mücadelesi sona ermiyor. Bu mücadelenin tamamlanması proletarya diktatörlüğü dediğimiz sisteme düşen görev oluyor.

Sınıf mücadelesi bugün de sürüyor. Bugünkü mücadelenin sadece biçimi değişmiş durumda. Eski sömürücülerin geri gelmesini önlemek, dağınık durumdaki aydınlanmamış köylü kitlelerinin tek bütünde birleşmesini sağlamak proletaryanın sınıf mücadelesidir. Sınıf mücadelesi sürmektedir ve bütün çıkarları bu mücadeleye bağlamak da bizim görevimizdir. Komünist ahlâk görüşümüz de bu mücadeleye bağlıdır. Biz diyoruz ki: Eski sömürgen toplumu yıkmaya ve bütün emekçileri yeni, komünist bir toplum kurmakta olan proletaryanın çevresinde toplamaya yarayan şey ahlâktır.

Komünist ahlâk da bu mücadeleye hizmet eden emekçi halkı her türlü sömürüye, özel mülkiyete (çünkü özel mükiyet bütün toplumun emeğiyle yaratılmış olanı bir tek kişiye aktarır. Bizim ülkemizde toprak ortak maldır) karşı birleştiren kavramdır.

Peki diyelim ki, ben bu ortak mülk parçası üzerinde, bana gerekli olanın iki katı ürün ürettim ve artık üründen kazanç sağladım? Diyelim ki, ne kadar çok kişi aç kalırsa, benim ürünüm o kadar para eder diye düşündüm? O zaman bir komüniste yaraşan davranış içinde olur muyum? Hayır, o zaman

bir sömürücü gibi, bir mal sahibi gibi davranmış olurum. Bu tutuma savaş açılmalıdır. Bunun böyle sürmesine göz yumulursa, daha önceki devrimlerde örneklendiği gibi, işler yeniden kapitalistlerin, burjuvazinin egemenliği dönemine geri dönecektir. Kapitalistlerin ve burjuvazinin egemenliğini önlemek için, artık üründen kazanç sağlanmasına göz yummamalıyız; kişilerin başkalarının sırtından zengin olmasına göz yummamalıyız. Emekçi halk proletarya ile birleşmeli ve Komünist toplumu kurmalıdır. Komünist gençlik örgütünün ve Derneğin temel görevinin niteliği budur.

Eski toplumun temeli, ya soyacaksın ya soyulacaksın, ya başkaları adına çalışacaksın ya başkalarını kendi adına çalıştıracaksın ya köle sahibi olacaksın ya da köle, görüşüne dayanıyordu. Doğal olarak, böyle bir toplumda yetişenler, «ya kölen olacak ya köle olacaksın, ya da ufak mal sahibi, ufak esnaf, ufak memur veya aydın —yani sadece kendini düşünen, başka kimseye aldırmayan biri olacaksın» görüşünü, alışkanlığını, psikolojisini anasının sütüyle birlikte sindirirler.

Ben bu toprak parçasını işlersem, başka kimseye aldırış etmem. Başkaları aç kalıyorsa daha da iyi, o zaman ürünümü daha pahalı satarım. Doktor, mühendis, öğretmen veya memursam, kimseye aldırış etmem. Baştakilere hoş görünür yaltaklanırsam, işimden olmam, hatta ilerleyip burjuva bile olabilirim. Bir komünist bu tür düşünce ve duygulara kendini kaptıramaz. İşçiler ve köylüler, kendi çabalarıyla kendilerini koruyabileceklerini ve yeni bir toplum kurabileceklerini kanıtladıkları zaman, yeni ve komünist eğitimin, sömürücülere karşı mücadele

içinde eğitilmenin, kendini düşünenlere, ufak mal sahiplerine karşı proletarya ile işbirliği içinde eğitilmenin, «Ben kendi çıkarıma bakarım, başkasına aldırmam» psikolojisine karşı mücadelede eğitilmenin başlaması demektir.

Genç kuşağın komünizmi nasıl öğreneceği sorusunun cevabı işte budur.

Genç kuşak, ancak çalışmasında, eğitiminde, öğrenimindeki her adımı, proletarya ve emekçilerin eski, sömürgen topluma karşı sürdürdükleri mücadele ile bağlayarak komünizmi öğrenebilir. Bize ahlâktan söz ettiklerinde, diyoruz ki: Bir Komünist için ahlâk demek, sömürücülere karşı ortak disiplin ve bilinçli kitle mücadelesi demektir. Biz sonsuz bir ahlâka inanmıyoruz ve ahlâk konusundaki bütün masalların aldatmacasını açığa çıkarıyoruz. Ahlâk, insan toplumunun daha yüksek düzeye ulaşmasına ve kendini emek sömürüsünden kurtarmasına yardımcı olmayı amaçlar.

Bunu başarabilmek için, burjuvaziye karşı disiplinli ve amansız mücadele ortamında siyasal olgunluğa erişmeye başlayan genç kuşağa ihtiyacımız var. Genç kuşak bu mücadele içinde gerçek Komünistleri yetiştirmektedir. Genç kuşak bu mücadeleye bağlanmalı ve öğreniminin, eğitiminin her adımını bu mücadele ile bağlamalıdır. Komünist gençliğin öğrenimi, onlara ahlâk dersi vermekten ibaret kalmamalıdır. Eğitim bu demek değildir. İnsanlar, toprak ağaları ve kapitalistlerin boyunduruğu altında ana babalarının sürdürdükleri yaşam biçimini görerek, sömürücülere karşı mücadeleye girenlerin çektiği acıları kendileri çekerek, kazanılanı korumak için

yapılan fedakarlıkları ve kapitalistlerle toprak ağalarının ne belalı birer düşman olduğunu görerek Komünist olmayı öğrenirler. Komünist ahlâkı, komünizmin tamamlanması ve pekişmesi için verilen mücadeleye dayanır. Bu aynı zamanda komünist eğitimin, öğretimin ve öğretinin de temelidir. Komünizm nasıl öğrenilmelidir sorusunun cevabı da budur.

Öğretim, eğitim ve öğrenim yaşamdan koparılıp, sadece okul duvarları arasında sınırlansaydı, bunlara güven duyamazdık. İşçi ve köylüler, toprak ağaları ile kapitalistler tarafından ezildiği sürece, ve okullar toprak ağaları ile kapitalistler tarafından yönetildiği sürece, genç kuşak karanlıkta ve bilgisiz kalacaktır. Bizim okullarımız, gençliğe temel bilgileri ve komünist görüşleri bağımsız olarak geliştirme yeteneğini vermelidir. Okullarımız, gençliği eğitilmiş kişiler durumuna getirmelidir. Gençler bir yandan okula giderken, öte yandan da sömürücülerden kurtulma mücadelesine katılmayı öğrenmelidirler. Genç Komünistler Derneği, ancak öğretiminde, eğitiminde her adımı emekçilerin sömürücülere karşı mücadelesi ile bağladığı zaman genç komünist kuşağın Derneği olmak hakkını kazanacak ve taşıdığı ada lâyık olacaktır. Pek iyi biliyorsunuz ki, Rusya tek işçi cumhuriyeti olarak kalır ve dünyanın geri kalan yerlerinde eski, burjuva sistemi sürerse, biz onlardan daha güçsüz oluruz ve sürekli olarak yeni saldırı tehlikesi karşısında kalırız. Ancak iyice kenetlenmeyi öğrendiğimiz zaman bundan sonraki mücadeleleri kazanabilir ve —güçlenmiş olarak— gerçekten yenilmez duruma gelebiliriz. Demek oluyor ki, Komünist olmak bütün genç kuşağı örgütle-

meyi ve kenetlemeyi başarmak ve mücadelede bir eğitim ve disiplin örneği olmak demektir. Ancak o zaman komünist toplumu kurmaya ve tamamlanma noktasına yöneltmeye başlayabilirsiniz.

Bunu sizlere daha iyi açıklamak için bir örnek vereceğim: Biz kendimize Komünist diyoruz. Komünist nedir? Komünist Latince bir sözdür. *Communis*, «ortak» sözünün latincesidir. Komünist toplum, herşeyin —toprağın, fabrikaların— ortaklaşa sahip olunduğu ve halkın ortak çalıştığı bir toplumdur. İşte bu komünizmdir.

Herkes kendi başına kendi toprağında çalışırsa, ortak çalışmak olanağı olur mu? Ortak çalışma bir anda gerçekleştirilemez. Bu olanaksızdır. Ortak çalışma, gökten düşüvermez. Büyük emek ve acıyla gerçekleştirilir, mücadele sürecinde yaratılır. Bu noktada, eski kitaplar işe yaramaz, kimse onlara inanmaz. Kişinin kendi yaşam deneyine gerek vardır. Kolçak ve Denikin orduları Sibirya ve Güneyden ilerlerken, köylüler onların yanındaydı. Bolşevikler, ürünlerini belirli fiatta aldıkları için, köylüler Bolşevizmi sevmiyorlardı. Ama Sibirya ve Ukrayna'daki köylüler, Kolçak ve Denikin yönetiminin deneyini tattıktan sonra, önlerinde bir tek seçenek olduğunu kavradılar: Ya, kendilerini hemen toprak ağalarına köle edecek kapitalistlerin yanında olacaklardı, ya da her yanından süt ve bal akan bir ülke sözü vermeyen tam tersine amansız bir mücadelede demir gibi disiplin ve direnç bekleyen, ama onları kapitalistlere ve toprak ağalarına köle olmaktan kuratacak işçileri izleyeceklerdi. En bilgisiz köylüler bile bu gerçeği kendi deneyleriyle kavradıkları za-

man, çetin bir okulu bitirmiş olarak komünizmin bilinçli yandaşları oldular. Genç Komünistler Derneğinin bütün eylemleri, bu tür deneyleri temel almalıdır.

Ne öğrenmeliyiz, eski okullardan ve eski bilimden neler almalıyız sorularını cevaplandırdım Şimdi de bunun nasıl öğrenilmesi gerektiği sorusuna cevap vereceğim. Cevabım şu: Sadece ve sadece okullardaki çalışmaların her adımını, öğrenim, eğitim ve öğretimin her adımını, bütün emekçilerin sömürücülere karşı mücadelesi ile kopmaz biçimde bağlayarak öğrenilebilir.

Komünizm eğitiminin nasıl yürütülmesi gerektiğini belirtmek için, bazı gençlik örgütlerinin çalışmalarından örnekler vereceğim. Herkes, bilgisizliği, okuma yazma bilmezliği ortadan kaldırmaktan söz ediyor. Komünist toplumun, okur yazar olmayan bir ülkede kurulamayacağını biliyorsunuz. Okur yazarlığı gerçekleştirmek için Sovyet hükümetinin kararname çıkartması, ya da Partinin belirli bir slogan yayması veya en iyi işçilerden bir bölümünü bu işle görevlendirmesi yetmez. Genç kuşak bu işi kendiliğinden üstlenmelidir. Komünizm, gençliğin Gençlik Derneğine bağlı genç kadın ve erkeklerin şunu söylemesi demektir: «Bu bizim görevimizdir. Bir araya gelip bilgisizliği ortadan kaldırmak için, gençlerimiz arasında okuma yazma bilmeyenin kalmaması için kırsal kesimlere gideceğiz. Yeni yetişen kuşağı, çalışmalarını bu işe adamaya yöneltmek istiyoruz. Bilgisiz, okur yazar olmayan bir Rusya'yı, bir anda okur yazar ülke durumuna dönüştüremeyeceğimizi biliyoruz. Ama Gençlik Derneği bu işi üstlenirse, bütün gençler herkesin yararı adına çalışmaya

koyulursa, o zaman 400,000 genç kadın ve erkek üyesi olan Dernek, Genç Komünistler Derneği adına hak kazanacaktır. Derneğin ödevi sadece kendisinin bilgi edinmesi değil, aynı zamanda bilgisizlik zincirinden kendi çabalarıyla kurtulamayan gençlere de yardımcı olmaktır. Gençlik Derneğinin üyesi olmak, kişinin bütün emek ve çabalarını ortak davaya adaması demektir. Komünist eğitim işte budur. Genç erkek ve kadınlar, ancak bu tür çalışmayla komünist olabilirler. Ancak bu çalışmalarından pratik sonuç alırlarsa Komünist olabilirler.

Örneğin banliyölerdeki bostanlarda sürdürülen çalışmayı ele alalım. Burada çalışmak, gerçekten bir ödev değil midir? Burada çalışmak, Genç Komünistler Derneğinin görevlerinden biridir. İnsanlar açlıktan ölüyorlar, açlık fabrikalarda kol geziyor. Açlıktan kurtulmamız için, bostanların geliştirilmesi gerekir. Oysa tarım eski usullerle sürdürülmektedir. Bu nedenle daha çok sayıda sınıf bilinçli kişi bu işe eğilmelidir. O zaman bostanların sayıca arttığını genişlediklerini ve daha iyi sonuçlar alındığını göreceksiniz. Genç Komünistler Derneği bu işte faal rol almalıdır. Her dernek ve her Dernek Kolu, bu işi görev kabul etmelidir.

Genç Komünistler Derneği, her işte yardımcı olarak, inisiyatif kullanarak ve girişimde bulunarak, harekete getirici, sarsıcı güç olmalıdır. Dernek öylesine bir örgüt olmalıdır ki, her işçi, bu dernektekilerin öğretilerini anlamasa da, öğretilerine hemen inanmasa da, pratik çalışmaları ve eylemlerinden onların gerçekten kendisine doğru yolu gösterdiğini görebilsin.

Eğer Genç Komünistler Derneği bütün alanlarda çalışmalarını bu biçimde örgütleyemezse, eski burjuva yoluna sapıyor demektir. Emekçilerin, komünist öğretinin gerektirdiği görevleri başarabilmeleri için, eğitimimizi emekçilerin sömürücülere karşı mücadelesi ile birleştirmeliyiz.

Dernek üyeleri her boş saatlerini, bostanları geliştirmeye ya da bir fabrikadaki gençlerin eğitimini düzenlemeye vb. ayırmalıdırlar. Rusya'yı yoksul ve sefil bir ülke olmaktan çıkarıp zengin bir ülke yapmak istiyoruz. Genç Komünistler Derneği, okulların ya da komünist kitaplar ve broşürler okumanın içine sıkışıp kalmamak için, eğitimini ve öğretimini işçi ve köylülerin emeğiyle birleştirmelidir. Ancak işçi ve köylerle yan yana, omuz omuza çalışılarak gerçekten komünist olunur. Gençlik Derneğinin bütün üyelerinin bilgili kişiler olduklarını ve aynı zamanda işlerinde de becerikli, çalışkan olduklarını herkes anlamalıdır. Eski okullardaki kafa doldurma yöntemlerini atıp yerine bilinçli disiplin getirdiğimizi, bütün genç erkek ve kadınların subbotnik'lere[38] katıldığını ve her banliyö bostanını halka yardım olsun diye işlediğini herkes görünce, insanlar çalışmaya eski gözle bakmaz olacaklar.

İster köyde olsun ister şehirde, örneğin —ve basit bir örnek vereceğim— kamu sağlığı ya da yemek dağıtımı gibi konularda halka yardımcı olmak Genç Komünistler Derneğinin görevidir. Bu işler eski, kapitalist toplumda nasıl yapılırdı? Herkes kendi başının çaresine bakar, kimse yaşlılara, has-

(38) Komün subbotnikleri (Cumartesi öğleden sonra, Pazar gibi) boş zamanlarda halk yararına ücretsiz sürdürülen gönüllü çalışmalardır.

talara aldırış etmez, ev işlerinin ezilen ve köle durumundaki kadınlardan başka kimseye düşüp düşmediğiyle ilgilenmezdi. Peki bununla savaşmak kimin işidir? Bu, Gençlik Derneklerinin işidir. Dernekler şöyle demelidirler: «Biz bütün bunları değiştireceğiz. Kamu sağlığıyla, yemek dağıtımıyla ilgilenecek, bunları düzenleyecek, sistemli ev ev denetim yapacak ve güçlerini dengeli biçimde dağıtarak, emeğin örgütlenmesi gerektiğini göstererek bütün toplumun yararına çalışacak gruplar kuracağız.»

Bugün elli yaşında olan kuşaktakiler, komünist toplumu görmeyi bekleyemezler. Komünist toplum gerçekleşmeden çok önce bu kuşak tükenmiş olacaktır. Ama şimdi onbeş yaşında olanların kuşağı komünist toplumu görecek, bu toplumu kendisi kuracaktır. Bu kuşak, yaşamlarının bütün amacı olarak komünist toplum kurmayı hedef almalıdır. Eski toplumda her aile ayrı çalışırdı ve halk kitlelerini ezen toprak ağalarıyla kapitalistler dışında kimse örgütlü çalışmazdı. Ne kadar yıpratıcı bir çalışma gerektirirse gerektirsin, her türlü emeği öylesine örgütlemeliyiz ki, işçi ve köylüler, «Özgür emek ordusunun ben de bir parçasıyım ve yaşamımı toprak ağaları ile kapitalistler olmadan kurabileceğim, komünist düzenin kurulmasına da yardımcı olacağım» diyebilsinler. Genç Komünistler Derneği, bütün gençlere ufak yaştan itibaren bilinçli ve disiplinli çalışmaya girmelerini öğretmelidir. Ancak bu biçimde, bugün karşı karşıya bulunduğumuz sorunların çözüleceğine güven duyabiliriz. Ülkenin elektrifikasyonu ve buna bağlı olarak yoksullaşmış toprağımızın teknolojinin son buluş-

larından yararlanabilmesi için en az on yıl gerekecektir. Bu durumda, bugün onbeş yaşında olan ve on ya da yirmi yıl içinde komünist bir toplumda yaşayacak olan kuşak çalışmalarını öylesine sürdürmelidir ki, her şehir ve köyde gençler en basit ve en ufak işlerde de olsa bütün sorunlara ortak çözüm getirmeye koşsunlar. Her köyde bu gerçekleştirildiği ve gençler emeklerini birleştirebildiklerini gösterdikleri zaman komünist toplumun kuruluşu başarıya ulaşacaktır. Ancak her adımınızı bu kuruluşun başarısı açısından tarttığınız ve bütünleşmiş ve bilinçlenmiş emekçiler olabilmek için elimizden geleni yapıp yapmadığımızı kendi kendimize sorduğumuz zaman, Genç Komünistler Derneği yarım milyon üyesini bir tek emek ordusu halinde birleştirebilecek ve evrensel saygı kazanacaktır. (Alkışlar)

Pravda Sayı : 221, 222, 223
Ekim 5, 6, 7/1920

Toplu Eserler (İng)
C. 31, S. 289 - 299

BÖLÜM : X

MİLİTAN MADDECİLİĞİN ÖNEMİ KONUSUNDA

... Komünistlerin (ve genel olarak büyük bir devrimin başlangıcını başarıyla gerçekleştiren devrimcilerin) düştükleri en büyük ve tehlikeli yanılgılardan biri, devrimin sadece devrimciler tarafından yapılacağına inanmaktır. Tam tersine, başarılı olabilmek için her türlü ciddi devrimci çalışma şu görüşü gerektirir: Devrimciler ancak, gerçekten yiğit ve ilerici sınıfın öncülüğü rolünü oynayabilirler. Devrimcilerin bunu kavraması ve bu rolü eyleme dönüştürmeleri gerekir. Bir öncü, ancak liderlik ettiği kitleden kopmadığı ve kitleyi gerçekten yöneltebildiği sürece görevini yerine getiriyor demektir. Eylemin birbirinden çok farklı alanlarında Komünist olmayanlarla ittifak kurulmadıkça, komünist düzenin kurulmasında başarı söz konusu olamaz.

Bu sözler, *Pod Znamenem Marksizma*[39] tarafından üstlenilmiş olan maddeciliğin ve Marksizmin savunusunda da geçerlidir. Neyse ki Rusya'daki ilerici toplumsal düşüncenin temel akımı sağlam bir maddeci geleneğe dayanmaktadır. Bu gelenek konusunda G. V. Plekhanov dışında, modern Narodniklerin (Popüler Sosyalistler, Sosyalist Devrimler vb.) Avrupa bilimindeki sözüm ona «son söz»ün çekiciliğine kapılarak ve bu çekici dış görünüşün altında burjuvaziye, burjuva önyargılarına, burjuva reaksiyonerliğine bağımlılık, kulluk olduğunu sezemeyerek modaya uygun reaksiyoner felsefe doktrinleri aramak için sık sık kopup uzaklaştıkları Çernişevski'yi saymak yeterli olacaktır.

Her halükârda, Rusya'da bugün —ve kuşkusuz daha uzun bir süre— Komünist olmayanlar kampı içinde maddeciler bulunmaktadır ve tutarlı, dirençli, militan maddeciliğe yakın olanların hepsini, kültürlü toplum denilen düzenin felsefî reaksiyonerliğine ve önyargılarına karşı savaşta birleştirmek hepimizin mutlak görevidir. Baba Dietzgen —başarısız olduğu oranda gösteriş seven yazar oğlu ile karıştırılmasın diye «Baba» tanımını yapıyorum— burjuva ülkelerinde geçerli olan ve oradaki bilim adamları ile siyasal yazarların saygısını kazanan felsefe akımlarının temel Marksist görüşünü çok doğru ve açık seçik belirleyerek, modern toplumdaki felsefe profesörlerinin çoğunlukla «din sömürücülüğünün kültürlü uşakları» olduğunu söylemiştir.

(39) **Pod Znamenem Marksizma** (Marksizm Bayrağı Altında - Ocak 1922 - Haziran 1914 tarihleri arasında Moskova'da yayınlanan felsefî ve sosyo-ekonomik aylık bir dergi

Bütün ülkelerdeki hemcinsleri gibi bizim Rus aydınları da kendilerini çok ileri görmekten hoşlanırlar, sorunu Dietzgen'in sözleriyle belirlenen görüşe yöneltmeye son derece karşı çıkarlar. Buna karşı çıkmalarının nedeni ise, gerçekle yüz yüze gelmekten korkmalarıdır. Dietzgen'in tanımının kesinlikle doğru olduğunu anlamak için, devlet işlerinde, genel ekonomik, toplumsal ve bütün öteki alanlarda modern kültürlü kişilerin egemen burjuvaziye ne kadar bağımlı olduklarına bir bakmak yeter. Bir yanda burjuvazinin sınıfsal çıkarları, sınıfsal durumu ve dinin bütün biçimlerini destekleyişi ile öte yandan rağbetteki felsefe akımlarının ideolojik içeriği arasındaki bağıntı konusunda bir fikir edinmek için, radyumun bulunmasına değin akımlardan başlayıp bugün Einstein'ın eteklerine sarılmaya çalışan görüşlere kadar Avrupa ülkelerinde sık sık ortaya çıkan felsefe akımlarını hatırlamak yeter.

Yukardaki sözlerimden anlaşılacaktır ki, militan madeci bir organ olmak savıyla ortaya çıkan bir yayın organı, öncelikle «din sömürücülüğüğünün bütün kültürlü uşaklarını» sakınmasız açığa çıkarmak, bunların kendilerini bilim temsilcileri ya da «demokratik Sol veya ideolojik sosyalist» yazarlar diye adlandırmalarına hiç bakmaksızın maskelerini indirmek açısından militan bir yayın organı olmalıdır.

İkinci olarak, böylesi bir gazetenin militan ateist bir organ olması gerekir. Bu işle uğraşan dairelerimiz, ya da en azından devlet kuruluşlarımız var. Ne var ki, işler son derece ağır ve doyurucu olmaktan uzak biçimde yürütülmekte, (Sov-

yet bile olsa) Ruslara özgü bürokratik çarkın genel koşullarından zarar görmektedir. Bu nedenle, bu devlet kuruluşlarının çalışması yanı sıra, bu çalışmaları canlandırmak için, militan maddecilik propagandası yapacak bir gazetenin ateist propaganda yapması ve usanmaksızın ateizm mücadelesi vermesi de gereklidir. Bu konuda bütün dillerde yayınlanmış yazılar dikkatle izlenmeli ve bu alanda değerli görülen herşey Rusçaya çevrilmeli, en azından tanıtma yazılarıyla okurlara aktarılmalıdır.

Çok daha önceleri Engels, proletaryanın o zamanki liderlerine, onsekizinci yüzyıl sonlarındaki ateist yazıları çevirtip kitlelere dağıtmalarını öğütlemişti. Biz bugüne kadar bunu yapmış değiliz, bu da utanılacak bir durumdur (ve devrim döneminde iktidarı ele geçirmenin bu iktidarı kullanmasını bilmekten çok daha kolay olduğunun sayısız kanıtlarından biridir). Kayıtsızlığımıza, hareketsizliğimize ve yetersizliğimize bahane olarak zaman zaman «yüce» nedenler buluyor, örneğin onsekizinci yüzyıl ateist yazılarının çağını doldurduğunu, bilimsel olmadığını, naif olduğunu vb. ileri sürüyoruz. Marksizmin tamamen yanlış anlaşılmasına veya Marksizmin bilgiçliğine paravana işlevi gören bu tür düzmece bilimsel ukalalıktan daha kötü birşey olamaz. Onsekizinci yüzyıl ateist yazılarında kuşkusuz bilimsel olmayan ve naif olan çok şey vardır. Ne var ki, yazıların bu bölümlerini atlamak ve onsekizinci yüzyılın sonundan bu yana dinler konusundaki bilimsel eleştirilerin aşamasını, bu konudaki son yazıları belirten dip notlar koymaktan yayımcıları engelleyen birşey yoktur. Çağdaş toplum tarafından karanlığa, bilgisizliğe ve batıl inanç-

lara mahkum edilmiş milyonlarca kişinin (özellikle köylü ve zanaatkarların) bu karanlıktan sadece salt Marksist eğitimle sıyrılabileceklerini düşünmek, bir Marksistin yapacağı en büyük ve ciddi yanlıştır. Bu kitlelere çok çeşitli ateist propaganda malzemesi sunulmalı, yaşamın çok değişik alanları onlara tanıtılmalı ve onların ilgisini çekmek, onları din uykusundan uyandırmak, çeşitli açılardan çeşitli biçimlerde, çeşitli yöntemlerle harekete getirmek için elden gelen her türlü yaklaşımdan yararlanılmalıdır.

Onsekizinci yüzyıl ateistlerinin canlı, renkli ve yetenekli yazıları, çağın din sömürücülüğüne kesinlikle ve açıkça saldırmıştır ve bugün bu konuda yazılan, ustalıkla seçilmiş olaylarla açıklanmaksızın kuru Marksist sloganlarla verilen ve (gerçeği saklamaya gerek yok) genellikle Marksizmi saptıran yazılara oranla, halkı din uyuşukluğundan uyandırmakta bin kat daha yararlı ve etkilidir. Marx ve Engels'in başlıca yapıtlarının çevirisi elimizde vardır. Marx ve Engels'in getirdiği düzeltmelerle eski ateizm ve eski maddeciliğin bütünlük kazanacağından hiç korkulmamalıdır. En önemli şey —ki sözüm ona Marksist olan, ama gerçekte Marksizmi baltalayan Komünistlerimizin sık sık unuttukları nokta budur— henüz gelişmemiş kitlelerde dinsel sorunlara karşı aydın bir tavrın ve dinlerin aydın tavırda eleştirisinin nasıl yerleştirileceğini bilmektir.

Öte yandan, din konusundaki modern bilimsel eleştirilere bir göz atın. Bu kültürlü burjuva yazarları, dinsel batıl inançları kendilerine özgü biçimde çürütürlerken, hemen hemen hiç şaşmaksızın

görüşlerini öylesine tartışmalarla «desteklemektedirler» ki, sonunda kendilerinin burjuvazinin ideolojik kölesi olduğu, «din sömürüsünün kültürlü uşakları» olduğu ortaya çıkmaktadır.

İki örnek verelim. Profesör R..Y. Wipper 1918'de *Vozniknovenie Khristianstva* (Hıristiyanlığın Kökeni) adlı bir kitapçık yayınladı. Yazar, modern bilimin başlıca sonuçlarından söz ederken, siyasal bir örgüt olarak kilisenin silah diye kullandığı batıl inançlara ve aldatmacalara karşı çıkmaktan çekinmekle kalmıyor, bu sorunları yok saymakla kalmıyor, kendisinin her iki «aşırı ucun» (idealizm ve maddecilik) da üzerinde olduğu yolunda gülünç ve reaksiyoner bir görüş ileri sürüyor. Bu, dünyanın her yanında emekçilerden sömürdükleri milyonlarca rubleyi dini desteklemeye ayıran egemen burjuvaziye yaltaklık etmekten başka anlam taşımaz.

Ünlü Alman bilgini Arthur Drews, *Die Chistusmythe* (İsa Miti) adlı kitabında bir yandan dinsel batıl inançlara ve efsanelere karşı çıkarken, İsa'nın hiçbir zaman yaşamadığını ortaya koyarken, öte yandan da kitabın sonunda (dördüncü Almanca baskısı, 1910, sf. 238) yenilenmiş, arındırılmış ve daha esnek bir din, «günden güne gelişen natüralist fırtınaya» dayanabilecek bir din önermektedir. Burada, eski, yozlaşmış dinsel inançların yerine yeni, daha etkili ve canlı batıl inançlar getirmekte sömürücülere açıkça yardım eden bir kasıtlı, bilinçli reaksiyoner var karşımızda.

Bu demek değildir ki, Drews'ün kitabı çevrilmesin. Bu, Komünistler ve bütün tutarlı maddeciler, burjuvazinin ilerici kesimiyle belirli ölçüde ittifak

yaparken, bunların reaksiyonerliklerini de açığa vurmalıdırlar anlamına gelir. Onsekizinci yüzyıl burjuvazisinin temsilcileriyle, yani bu burjuvazinin devrimci olduğu dönemdeki temsilcileriyle, ittifak yapmaktan kaçınmak, Marksizme ve maddeciliğe ihanet olur; çünkü Drews'larla yapılacak şu ya da bu biçimde, şu ya da bu oranda bir ittifak, dinsel bilgisizliğe karşı mücadelemiz için temel zorunluktur.

Militan maddeciliğin yayın organı olarak ortaya çıkan *Pod Znamenem Marksizma*, sayfalarının büyük bölümünü ateist propagandaya, bu konudaki kitapların tanıtılmasına ve eleştirisine, hükümet kuruluşlarının bu alandaki çalışmalarında görülen eksikleri kapatmaya ayırmalıdır.

Modern burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının ve sınıfsal örgütlerinin, dinsel kurumlar ve dinsel propaganda ile nasıl bağlantılı olduğunu gösteren kitaplar, broşürler basmak özellikle önemlidir.

Din ile sermaye arasındaki resmî devlet bağlantısının en az açığa vurulduğu Amerika Birleşik Devletleriyle ilgili bu konudaki her türlü malzeme son derece önemlidir. Öte yandan, (Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin, kısmen anarşistlerin vb. akılsızca bağlandıkları) «modern demokrasi»nin gerçekte burjuvazinin işine gelenleri vaaz etme, kısacası en reaksiyoner görüşleri, dini, tutuculuğu, sömürücülerin savunusunu vaaz etme özgürlüğünden başka birşey olmadığı da giderek belirginleşmektedir.

Militan maddeci bir yayın organı olarak ortaya çıkan bir gazetenin, okuyan halkımıza ateist ede-

biyatı tanıtan yazılar, hangi okur çevreleri için hangi tür yazıların uygun olduğunu belirten yorumlar sunması, ülkemizde ne gibi kitapların yayınlandığını (sadece tutarlı çevirilerden söz edilmelidir, ki bunların sayısı da pek fazla değildir) ve bundan sonra nelerin yayınlanacağını belirtmesi beklenir.

Komünist Partisine üye olmayan tutarlı maddecilerle ittifak yapmanın yanı sıra, en az bunun kadar, hatta belki bundan da önemli olan şey, militan maddecilerin, maddeciliğe eğilim duyan ve sözüm ona «kültürlü toplum»da pek geçerli idealizm ile septisizme karşı maddeciliği savunmaktan ürkmeyen modern doğal bilimcilerle ittifak kurmasıdır.

Pod Znamenem Marksizma'nın 1 - 2. sayısında yayınlanan A. Timiryazev'in Eintein'ın izafiyet kuramıyla ilgili yazısı, gazetenin bu ikinci ittifakı da gerçekleştireceği umudunu getiriyor. Bu konuya daha büyük özen ve ilgi gösterilmelidir. Unutulmamalıdır ki, modern doğal bilimin içinde bulunduğu büyük karmaşa, reaksiyoner felsefe okullarının ve ikinci derecedeki okulların, reaksiyoner akımların ve ikinci derecedeki akımların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, doğal bilimlerin son devrimiyle ortaya çıkan sorunlar izlenmedikçe, doğal bilimciler felsefî bir gazetenin kadrosuna katılmadıkça, militan maddecilik ne militan olabilir ne de maddecilik olur. Timiryazev gazetenin ilk sayısında, kendi yorumuna göre maddeciliğin temellerine etkin saldırıda bulunmayan Einstein'in kuramını bütün ülkelerdeki burjuva aydınların benimsediğini ve bunun sadece Einstein'a gösterilen bir tutum olmayıp, ondokuzuncu yüzyıl sonundan bu yana gel-

miş geçmiş bütün doğal bilim reformcularına aynı biçimde davranıldığını belirtiyor.

Bizim bu durum karşısındaki tavrımızın siyasal bilinçte olabilmesi için, somut felsefe temelleri üzerine oturmadıkça hiçbir doğal bilimin ve maddeciliğin, burjuva görüşlerine ve burjuva dünya görüşünün canlandırılmasına karşı mücadelede ayakta kalamayacağının kesinlikle kavranması gerekir. Doğal bilimci bu mücadelede ayakta kalabilmek ve mücadeleyi zafere ulaştırmak için, modern bir maddeci, Marx'ın getirdiği maddeciliğe bilinçle inanan bir kişi, yani bir diyalektik maddeci olmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için de, *Pod Znamenem Marksizma*'nın yazarları, Hegelci diyalektiği maddeci bir açıdan, yani Marx'ın *Kapital*'inde, tarihsel ve siyasal yazılarında uyguladığı— hem de bugün Doğudaki (Japonya, Hindistan, Çin) sınıfların —yani dünya nüfusunun büyük bölümünü oluşturan ve bugüne kadarki tarihsel pasiflikleri ve tarihsel uyuşukluklarıyla ileri Avrupa ülkelerinden çoğunun yozlaşmasını, çürümesini doğuran yüzmilyonlarca insanın-yaşamında ve mücadelesinde etkin olacak ölçüde başarıyla uyguladığı diyalektik açıdan sistemli biçimde incelemelidirler.

Hegelci diyalektiğin böyle incelenmesi, yorumlanması ve propagandasının yapılması kuşkusuz çok zordur ve bu yoldaki ilk deneyler mutlak yanılgılarla birlikte yürüyecektir. Ancak unutmamak gerekir ki, sadece hiçbir şey yapmayan insan hiç yanlış yapmaz. Marx'ın Hegelci diyalektiği maddeci yorumlu uygulama yöntemini kendimize temel alarak, bu diyalektiği her yönden inceleyebilir, geliştirebilir, Hegel'in başlıca yapıtlarından alıntılar ya-

yınlayabilir, bunları maddeci açıdan yorumlayabilir, yakın tarihin, özellikle modern emperyalist savaşın ve devrimin ekonomik ve siyasal ilişkiler alanında bol bol sağladığı örneklerin yanı sıra, Marx'ın diyalektik uygulamasından da örnekler vererek Hegelci diyalektiği yorumlayabiliriz. Bana kalırsa, *Pod Znamenem Marksizma*'nın yönetici ve yazarları bir çeşit «Hegelci Diyalektiğin Maddeci Dostları Derneği» biçiminde çalışmalıdırlar. Modern doğal bilimciler (eğer aramasını bilirlerse ve biz onlara yardım etmeyi öğrenirsek) doğal bilimler devriminin yarattığı ve burjuva modasına hayran aydınları reaksiyona sürükleyen felsefe sorunlarına maddeci açıdan yorumlanmış Hegel diyalektiğinde cevap bulabileceklerdir.

Maddecilik bu görevi üstlenmedikçe ve bu görevi sistematik biçimde yerine getirmedikçe, militan maddecilik olamaz. O takdirde, Shchedrin'in deyimiyle militan maddecilik, savaş veren değil, üzerinde savaşılan niteliğinden kurtulamayacaktır. Bu görev gerçekleştirilmedikçe, etkin doğal bilimciler, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de felsefî tümdengelimleri ve genellemeleri başaramayacaklardır. Çünkü doğal bilim, felsefî tümdengelimlerle uğraşamayacak oranda hızla ilerlemekte ve bütün alanlarda devrimci bir karmaşa içinde bulunmaktadır. Son olarak sizlere felsefeyle ilgisi olmayan, ama yine de toplumsal sorunları ilgilendiren ve *Pod Znamene Marksizma*'nın ilgilenmek istediği bir örnek vereceğim.

Bu, modern yapay-bilimin gerçekte en aşırı reaksiyoner görüşlere nasıl hizmet ettiğinin örneğidir.

Geçenlerde Rus Teknik Derneğinin Onbirinci Şubesi tarafından yayınlanan *Ekonomist*'in 1. sayısını (1922) göndermişler. Gazeteyi bana gönderen (ve muhtemelen okumaya zaman bulamamış olan) genç Komünist, gazete ile aynı görüşte olduğunu ateşli bir tarzda belirtiyor. Oysa gerçekte bu gazete —ne dereceye kadar kasıtlıdır bilemiyorum— bilim, demokrasi vb. kisvesi altında gizlenmiş, modern feodalistlerin bir organıdır.

Bu gazetede Bay P. A. Sorokin diye biri «Savaşın Etkileri» konulu sözüm ona «sosyolojik» bir araştırma yayınlıyor. Bu bilgiççe yazıda, yazarın ve onun dış ülkelerdeki çeşitli öğretmen ve meslekdaşlarının «sosyolojik» yapıtlarına bol bol değiniliyor. Yazarın bilgisine bir örnek verelim. 83. sayfada şöyle diyor:

Petrograd'da yapılan her 10,000 evliliğe karşılık 92.2 boşanma var —bu şaşılacak bir rakamdır. Boşanma ile son bulan her 100 evlilikten 51.1'i bir yıldan, yüzde 11'i bir aydan, yüzde 22'si iki aydan, yüzde 41'i üç - altı aydan az sürmüş, sadece yüzde 26'sı altı aydan uzun sürmüştür. Bu rakamlar göstermektedir ki, modern yasal evlilik, aslında evlilik dışı cinsel ilişkiye paravana olan, çapkınların iştahını «yasal» yoldan doyurmalarını sağlayan bir biçimsel olaydır.» (Ekonomist, sayı 1, sf. 83)

Gerek bu bay, gerekse bu gazeteyi çıkaran ve bu tür yazılara yer veren Rus Teknik Derneği, hiç kuşkusuz kendilerini demokrasiye bağlı saymaktadırlar ve onlara gerçekte ne olduklarını, yani feodalist, reaksiyoner, «din sömürüsünün kültürlü maşaları» olduklarını söylersek bunu hakaret olarak **yorumlayacaklardır.**

Burjuva ülkelerindeki evlenme, boşanma ve gayrımeşru çocuklarla ilgili yasaları ve bu alandaki durumun gerçek yüzünü biraz olsun tanımak, bu konuyla ilgilenenlere, en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile burjuva demokrasisinin kadınlara ve evlilik dışı doğan çocuklara tamamen feodal bir davranış içinde olduğunu göstermeye yetecektir.

Hiç kuşkusuz bu gerçek, Menşevikleri, Sosyalist Devrimcileri, anarşistlerin bir bölümünü ve Batıda bunlara paralel partileri, demokrasi avazeleriyle haykırmaktan ve Bolşeviklerin demokrasiyi nasıl ihlal ettiklerini söylemekten alakoymaz. Oysa, evlenme, boşanma, evlilik dışı çocuklar açısından ele alındığında tutarlı tek demokratik devrim Bolşevik devrimdir. Ve bu sorun, her ülkenin yarıdan fazla nüfusunu ilgilendiren, onların çıkarlarını etkileyen bir sorundur. Kendisinden önce çok sayıda burjuva devrimi yapılmış olmasına ve bunlara demokratik devrim denilmesine rağmen, bu konuda gerek reaksiyona, feodalizme, gerekse egemen sınıfların alışılmış ikiyüzlülüğüne karşı kararlı mücadele veren tek devrim Bolşevik devrimidir.

Eğer her 10,000 evlilikte 92 boşanma Bay Sorokin'e şaşılacak bir sayı olarak görünüyorsa, o zaman ya yazarın, varlığına kimsenin inanamayacağı bir manastırda yetiştiğini ve dünyadan haberi olmadığını, ya da gerçeği reaksiyon ve burjuvazi adına saptırdığını düşünmek gerekir. Burjuva ülkelerindeki toplumsal koşulları biraz bilen birisi, gerçek boşanmaların (kilise ve yasalarla onaylanmamış boşanmaların) çok daha büyük sayıda olduğunu bilir. Bu konuda Rusya ile öteki ülkeler arasındaki

tek ayrım, bizim yasalarımızın ikiyüzlülüğe cevaz vermemesi, kadını ve çocuğunu aşağılamaması, her türlü ikiyüzlülük ve aşağılamaya karşı açıkça ve ve devlet adına savaş açmasıdır.

Marksist gazetenin bu modern «kültürlü» feodalistlere de savaş açması gerekir. Bunlardan küçümsenmeyecek kadar çok sayıda kişi, devletten para almakta ve eğitim kuruluşlarının başına getirilmeleri bir sapığın getirilmesi kadar uygunsuz olduğu halde gençlerimizi eğitmekle görevlendirilmiş bulunmaktadırlar.

Rusya'nın işçi sınıfı, iktidarı ele geçirebileceğini kanıtlamıştır; ancak, bu iktidarı nasıl kullanacağını henüz öğrenememiştir. Öğrenmiş olsaydı, bu tür öğretmenleri ve bilgiç derneklerin üyelerini çoktan nazik bir biçimde, burjuva «demokrasilerinin» bulunduğu ülkelere göndermiş olurdu. Böyle feodallerin yeri o ülkelerdir.

Ama işçi sınıfı, öğrenme isteği varsa, iktidarı kullanmayı öğrenecektir.

Pod Znamenem Marksizm.
Sayı : 3
Mart 1922.

Toplu Eserler (İng)
C. 33, S. 227 - 236

Din, kişinin özel sorunu olarak kabul edilmelidir. Sosyalistler, din konusundaki tavırlarını genellikle bu sözlerle belirtirler. Oysa herhangi bir yanlış anlamaya yol açmamak için bu sözlerin anlamı kesinlikle açıklanmalıdır. Devlet açısından ele alındığı sürece, dinin kişisel bir sorun olarak kalmasını isteriz. Ancak, Partimiz açısından dini kişisel sorun olarak göremeyiz. Dinin devletle ilişkisi olmaması, dinsel kurumların hükümete değin yetkileri bulunmaması gerekir. Herkes istediği dini izlemek ya da dinsiz, yani kural olarak bütün sosyalistler gibi ateist olmakta tamamen özgür olmalıdır. Vatandaşlar arasında dinsel inançları nedeniyle ayrım yapılmasına kesinlikle göz yumulamaz..... Biz her zaman bilimsel dünya görüşünü öğütleyeceğiz ve çeşitli «Hıristiyanlar»ın tutarsızlıklarıyla savaşacağız. Fakat bu hiçbir zaman, yeri olmadığı halde din sorununun birinci plana alınması demek değildir. Yine bu hiçbir zaman, gerçekten devrimci ekonomik ve siyasal mücadele güçlerinin üçüncü sınıf görüşler ya da anlamsız fikirler nedeniyle birbirlerinden kopmasına, siyasal önemlerini kaybetmesine, ekonomik gelişim karşısında bir yana itilivermesine göz yummamız da demek değildir. LENİN

10 Lira